

AASTA

ETTEVÕTLUS

LÕUNA
EESTI
Postimees

2023

LÕUNA-EESTI

Foto: Arvo Mireks

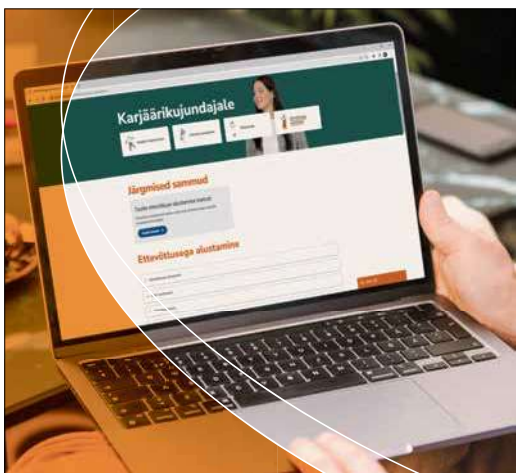
Ettevõtluse alustamise toetus

- Toetuse suurus on kuni 6000 eurot.
- Lisaks hüvitab töötukassa ettevõtja tegevusvaldkonnaga seotud koolituskulud ning individuaalse mentorluse kulud.
- Kümne aastaga on töötukassa toel loodud ligi 5000 ettevõtet.

Hakka iseendale töandjaks!

 Eesti Töötukassa

www.tootukassa.ee

EDU SAADAB ERILISI ETTEVÕTMISI

TOMI SALUVEER,
Lõuna-Eesti Postimehe ajakirjanik

Välisimise Lõuna-Eesti parimat ettevõtet juba kuudent korda. Senised võitjad Toftan, Wermo, Rápina paberivabrik ja Barrus on olnud piirkonnale iseloomulikult seotud puiduga, erand oli vaid 2018. aastal esikohale tüürinud Värkska Veski. Tänavu lisandus sellele väärrikale rivile eriline Põlva ettevõtte Acino Estonia OÜ, mille purkidesse ja tabletlehtedesse pakendatud ravimid jõuavad muu hulgas ka Panamasse ja Ecuadori.

Praegusel majanduse jahtumise ajal, mida mõned nimetavad ka kriisiks, võibki edukuse sünonüümiks pidada ettevõtte erilisust. Acino puhul võib eriliseks pidada farmaatsiafirma peamisi sihturte, kus teiste seas Iraak, Saudi-Araabia ja Araabia Ühendemiraadid, aga ka mitmed Kesk-Aafrika ja Ladina-Ameerika riigid. Ravimiturul ei ole ka langust näha: rahvastik vananeb ning nõudlus näiteks vererõhurohtude ning depressiooni ja ärevuse leevendajate järele jääb maailmas kindlasti alles.

Erilise turu on leidnud teinigi aasta ettevõtte tiitli nominent – UPM-Kymmene Otepää OÜ. Nimelt ekspordib ligi veerandsaja aasta vanune tehas märkimisväärse osa oma kasevineeritoodangust veeldatud LNG tankerite ehituseks Hiina ja Lõuna-Koreasse. Teisalt on turgu leitud Euroopa transporditööstuses. Kuigi metsa- ja puidusektor on seis praegu pingeline, näitavad ligikaudu 250 inimesele tööd andva ettevõtte käibenumbrid ka selle aasta esimeses kolmes kvartalis pigem kasvutrendi.

Erilised on ka aasta ettevõtte tiitli nominendi Estelaxe spetsiifilised ja kitsale turule orienteeritud tooted. Ega oskakski arvata, et paljude Põhjamaades tehtavate rongide ja mootorsaanide istmed valmivad Võru ettevõtte tootmisliinidel. Pehme- polüuretaanvahust ja elastomeerist tooted lähevad küll majandusraskustes olevatesse Skandinaavia maadesse, kuid riigiraudteele ja suurtehasele oma väga erilisi tooteid valmistav Estelaxe turu üle ei kurda.

Lõuna-Eesti aasta toote valimisel on seni edu saanud eelkõige Põlvamaa ettevõtjad. Aasta toote tunnustuse ja sellega kaasneva preemia sai mullu lambavillagraanulite Mää tootja OÜ Villatode. Enne seda pärjati tunnustusega Rápinas asuva palkmajade tootja Hobbiton suitsusaun, Põlvamaal tegutseva ettevõtte Siidrikoda puuviljavahuveinid ja kogu pere pidupäevajoojid ning Tillu kohviku perenaise Eve Veski pagaritooted. 2018. aastal sai Valgamaal aasta toote tunnustuse aga Tõrva vallas tegutseva tootja Arel Plusi munasaun. Seekord saatis siis edu Võrumaal valminud tooted.

Selle aasta toodete puhul jääb samuti läbivalt kõlama sõna «eriline». Nii oli ka kumatult lihtne asi seni just kui avastamata. Võru gümnasiumi õppurid tulid õpilaste loomise käigus turule spreivärviga Milspray, millega sõdurid saavad nägu maskeerida. Seni tehti kamuflaaži kreemide või värvipulkaodega, kuid see oli üsna ajakulukas. Noorte loodud militaarvärvispreidudele on kümnete tuhandete kaupa tellinud juba kaitseministeerium ja MTÜ Slava Ukraini. See eriline toode on kasutusel Ukraina erivägedes.

Tõrvas tegutsev firma Shroomwell jõudis aasta toote valimisel parimate hulka aga erilise suuspreiga. StressStop on lakvaabiku seeneliigist valmiv toidulisand, mis peaks parandama inimete unekvaliteeti ning aitama ka loogastuda ja stressirohkeist sündmustest taastuda. Ettevõtte avas suvel Tõrvas Põhjamaade suurima meditsiiniseente sisekasvatuse ning kogu nende tootevalik on üsna omanäoline.

Väga erilisi tooteid on asunud valmistama ka Rõuge vallas Haanjas asuvad noored ettevõtjad, kelle väiketootmised valmivad joogid sisaldava juuretist koos elusate plimhappe- ja bifidobakteritega. Inimese soolestiku eest hoolditsevad Ferla joogid sisaldavad kapsast, peeti, porgandit ja pohlamarju. Teaduslike katsete järel on nüüdseks jõutud müügieduni ning nädalas valmib tuhat liitrit kasulikku bakteritüvesid sisaldavat jooki.

Kõiki Lõuna-Eesti aasta ettevõtte nominente iseloomustab ekspordiedu – leitud on seni toimiv ja kasvav rahvusvaheline turu ning sellega antakse oma panus, et hoida vee peal riigi majandust. Majandus käib teatavasti mööda spiraali ja üsna pea saavad ka tänased raskustes ettevõtted, kes kohe pilli pöösasse ei viska, jalad alla. Aasta tooteid iseloomustavad aga uued ideed ja innovatsioon. Maailmas praegu toimuvat vaadates tuleb meie erilistele ettevõtetele ja toodetele edu soovida.

EDUKAS ETTEVÕTLUS VAATAB KODUST KAUGEMALE

KULDAR LEIS,
ettevõtja, Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 juhatusse liige

Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 tiitlilaast ette valmistades on uuritud, miks me mujalt esinejaid ja osalejaid siia meelitame. Et teeme parem oma Eesti asja: endale, kogukonnale, eesti keeles, kõigile tuttavat ja ikka sama refrääniga. Jah, nii oleks

lihtsam, aga mis edasi saab? Jäämegi üksteist kiitma ja patsu lööma ning ihaldama kõike-teadvat suurt juhti, kes masside rahustuseks piskut jagab? Sellist Eestit ei tule enam kunagi tagasi – loodetavasti.

Seega on kultuuripealinnategevused maksimaalselt rahvusvahelised. Kõik ei pruugi meeldida, aga õppida on palju. Sama lugu on ettevõtlusega. Enamik sektorites ei ole võimalik pinnal olla, kui ekspord puudub ja rahvusvaheliselt parimaid praktikaid ei õpita. Selleaastased auhinnad on pikaajalised tegijad müüginaoga Eestist väljapoole.

PIKK ARENGUTEE

Acino Estoniat ja eelkäijaid mäletan peaaegu sama kaua kui täiskasvanud ennast. Sefa (Setu Farmaatsia), üks esimese erafirma lagunenud Nõukogude Liidus, on Põlva ümbruse kauahoitud saladuslik pärl. Palju me neist ei tea, aga need, kes teavad, väärtustavad Acinot väga. Jääb vaid nuputada, mis valem tooks Kagu-Eestisse analoogseid ettevõtteid. Praegusel majandusmaastikul kahjuks sellele valemile vastust ei ole, tehe lõpeb enamjaolt Tallinna «kuldse ringis».

Estelaxele mõtlemine tekitab pika istumise tunde. Ettevõtte on sama alaga tegeleenud 25 aastat. Võrus toodetud istmed kutsuvad inimesi istuma mitme Euroopa riigi rongides, merel, kontserdisaalis ja isegi mootorsaanil.

Otepäele pidevalt investeeritud UPM-Kymmene märksõna on vineer kõige laiemas mõistes. Lisaks tavakasutusele ehituses ja mööblis on mulle üllatus, et Otepää materjal on ka maagaasi tankerites.

Kui parimad ettevõtted on kümnendeid arenenud maa soolad, siis aasta toote nominendid heas mõttes noored ja vihased. Shroomwell Tõrvas on varem Chaga nime all mässanud pässikute ja teiste seentega ning ses mõttes targalt toimetanud, et katseturaks Eesti ja siis järgneb maailmavalutus – küll tuleb ka suurem edu. Ferla oma Võrumaal Haanjas fermenteeritud köögiviljajoogiga on teekonna alguses. Mõlemat tegi

jat aga iseloomustab koostöö teadlastega, see on ülitervitatav trend ja võti eduks.

Aasta toote tiitli võitja Milspray Võrumaal on üllatusel õpilaste üllatus. Auhiinatud õpilaste firma värskest OÜs, mille toote – militaarsuuniste kaitseprei – vajaduse tingis olukord maailmas. Jätukuga neil nüüd motivatsiooni ja realsustaju ettevõtluse varases staadiumis.

Teist aastat valime ilmapaistvat kultuuri toetajat – ettevõtet, kes panustab kohaliku kultuuriloo. Eelmisel aastal läks tiitel Leigo tallu Otepää kanti, seekord Rápinasse, OÜ Varola ja Toomas Heeringu kätte.

Tundub, et Heering toetab peaaegu kõike, mis Rápina ümbruses kultuurivallas toimub: lavastust «Leevaku kullakaevur»,

puhkpilliorkestrit, Rápina hea kodu päevi, lasteaias osalemist võimlemispeol, Sündmuste-meistriteid ja loomulikult Arhanna Sandra Arbma jõudmist Eesti esindajaks noorte Eurovisionile Prantsusmaal.

Õnneks on väga paljudel Lõuna-Eesti paikadel oma Toomas Heeringud ja Varolad. See on ka üks Euroopa kultuuripealinnas eesmärk, et mis iganes moel (kultuuri) panustajad oleks rohkem ja nad saaksid märgatud ning tänatud.

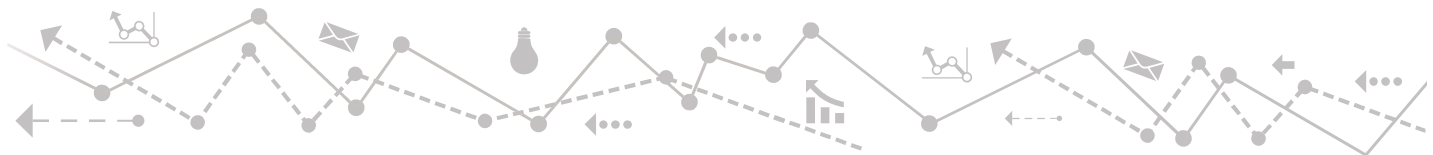
MITTE AINULT PUIT JA TOIT

Lõuna-Eesti ettevõtlus ei ole vaid puit ja toit. On väga erisugused valdkonnad ja põlvkonnad. Kindlasti on vaja rohkem koostööd kogunud tegijate ja noorte innukate vahel, ühelt poolt ära kasutades kogemust kriisidest läbinärimiseks ja teisalt nooruslikku osavust sotsimeedia kaudu kas või ookeani taha jõudes.

Põlva-, Võru- ja Valgamaa on elamiseks suurepärase rahulikud paigad. Hajaasustus on meile omane ja järjest enam väärtustatav kogu Euroopas. Ettevõtlus hajaasustuses on aga keerulisem kui metropolides, sestap müts maha ettevõtlike lõunaestlaste ees. Meie kandi ettevõtjad ja ettevõtlikud inimesed on mõnusa suhteljad, oma ala sügavuti tundjad ning samas laia silmaringiga, mõtetega tulevikus.

Märgiline on, et Euroopa kultuuripealinn Tartu 2024 loovkonseptisioon on ellujäämise kunstid ehk siis teadmised, oskused ja väärtused, mis aitavad tulevikus paremini elada. Just nagu ettevõtluseks mõeldud. Kasutagem neid teadmisi ja oskusi, mis meil on. Andkem edasi ja õppigem juurde neid, mida tarvis, et ka tulevikus oleks Lõuna-Eestis hea elada!

”Kõiki Lõuna-Eesti aasta ettevõtte nominente iseloomustab ekspordiedu – leitud on seni toimivad ja kasvavad rahvusvahelised turud ning sellega antakse oma panus, et hoida vee peal riigi majandust.

LÕUNA-EESTI AASTA PARIMATE ETTEVÕTETE JA TOOTE ŽÜRII LIIKMED

Projektijuht **MARGUS METS**
(margus.mets@postimeesgrupp.ee)
Peatoimetaja **SIRLI HOMUHA**
(sirl.homuha@lounapostimees.ee)
Reklaamimüügi juht **JARMO SÜVAOJA**
(jarmo.suvaoja@postimeesgrupp.ee)
Väljaandja AS Postimees Grupp
Trükk AS Kroonpress

• **MARGUS METS**,
Postimees Grupi maakonna-
lehtede vastutav väljaandja

• **SIRLI HOMUHA**,
Lõuna-Eesti Postimehe
peatoimetaja

• **KULDAR LEIS**,
ettevõtja, Euroopa kultuuri-
pealinn 2024 juhatusse liige

• **TOMI SALUVEER**,
Lõuna-Eesti Postimehe
ajakirjanik

MÕJUETTEVÕTLUS – MITTE TREND, VAID ÄRIMAAILMA TULEVIK

LHV

Praeguses maailmas on järjest keerulisem eirata jätkusuutlikkuse vajadust. Seisame silmitsi mitmete globaalsete väljakutsetega, mille igati põhjendatud tulemusena tõstab pead mõjuettevõtlus – ärimaailma tulevik.

Ettevõtete finantseerimise osakonna juht Marko Kiisa ning KideoCalli asutaja Liis Siiraja

Ettevõtted ei ole enam ammu ainult majanduslikud üksused, vaid neil on vastutus nii ühiskonna kui ka keskkonna ees. Seetõttu on oluline, et iga ettevõtte oleks teadlik oma äritegevuse mõjust ning tegeleks sealjuures positiivsete mõjude suurendamise või vähemasti negatiivsete mõjude vähendamise ja neutraliseerimisega. Mõjuettevõtlus on kasvav trend, mille puhul seavad ettevõtjad üha enam kasumi kõrval oma peamiseks eesmärgiks ettevõtte mõju juhtimise soovitud suunas.

Ettevõtted, kes rakendavad mõjuettevõtluse põhimõtteid, ei loo ainult jätkusuutlikumaid ärimudeleid, vaid suudavad paremini vastata ka klientide, investitorite ja reguleerivate asutuste nõudmistele. Mõjuettevõtlus pole pelgalt trend, vaid ärimaailma tulevik, kus iga ettevõtte mõistab oma mõju ja püüab selle positiivset tulemit suunata ühiskonna ja keskkonna heaks.

LHV roll jätkusuutlikkuse edendamisel

LHV pank seisab tugevalt jätkusuutlikkuse ja vastutustundlikkuse eest. Oleme integreerinud ESG (environmental, social, governance) printsiibid oma ärimudellisse ja olnud eeskujuks teistele. Peame tähtsaks, et äritegevus kajastaks meie väärtusi ja eesmärgi, mis hõlmavad keskkonna kaitsmist, sotsiaalset vastutust ja head juhtimist.

Oleme võtnud ESG printsiibid endale südameasjaks,

kuna on selge, et finantssektoril on oluline roll säästva arengu saavutamisel. Oleme sellele väljakutsele vastanud järgmiste sammudega:

- Keskkonnasäästlikkus: jälgime ja vähendame pidevalt oma kontorite keskkonnamõju, mille tulemusena on aastast 2022 meie kontoritegevus kliimanetraalne. Investeeringe säästvasse energiatootmist ja taastuvenergia projektidesse ning soodustame roheliste finantseerimistoodetega ka klientide jätkusuutlikumate valikutel langetamist.

- Sotsiaalne vastutus: toetame erinevaid sotsiaalseid algatusi ja organisatsioone, mis edendavad haridust, noortespordi arengut ja teisi sotsiaalseid eesmärgi. Oleme võtnud eesmärgiks parandada mitmekesisust ja kaasatust nii oma organisatsioonis kui ka laiemalt ühiskonnas.

- Juhtimise hea tava: oleme pühendunud hea juhtimistava põhimõtetele, mis hõlmavad läbipaistvust, ausust ja vastutustundlikku juhtimist, mis on

omadorda aidanud meil saavutada usaldusväärse maine finantssektoris.

Mõjuettevõtluse edendamine koostöös Tehnopol Startup Inkubaatoriga

Ettevõtted ei saa enam eksisteerida vaid kasumi nimel, tegutsedes oma äriidee elluviimiseks vahendeid valimata. **2023. aastal otsustasime astuda sammu edasi ning löime käed Tehnopoly teadus- ja ärilinnakuga, et anda hoogu juurde uue põlvkonna mõjuettevõtetele.** Jagame oma teadmisi ja kogemusi ettevõtjatega, kes soovivad luua positiivset mõju ühiskonnale ja keskkonnale. Selleks löime koostöös Tehnopol Startup Inkubaatoriga mõjuettevõtete kuuekuulise kiirendiprogrammi, kuhu pääses kümme ettevõtet.

Miks on see koostöö meile oluline? Usume, et meie kogemus ja teadmised ESG valdkonnas saavad olla inspi ratsiooniks teistele. Mentoriteks on meie enda inimesed, kellel on laialdane kogemus ESG väljakutsete ja küsimuste lahendamises. Mentorid aitavad stardifaasis olevatel iduettevõtetel mõista, kuidas integreerida ESG printsiipi oma ärimudellisse, mõõta oma mõju ja luua jätkusuutlikke ärimudeleid.

Kiirendiprogramm lõppes LHV-s toimunud mõjuettevõtete demopäeval, mille raames esitasid idufirmad oma liftikõnesid ja vastasid seeläbi ekspertpaneeli küsimustele. Paneeli otsusel sai 5000 eurot auhinna KideoCall, kes aitab välismaale kolinud peredel leida emakeelset kogukonda ja arendada nende keeleoskust videokõne vahendusel läbi mänguliste tegevuste. Lisaks äriideele mängis isegi olulisemat rolli ettevõtete mõju hindamine, kaardistamine ning see, kuidas ettevõtja oma mõjust üldse aru saab.

Mõju mõõtmine: tahet on, kuid teadmisi napib

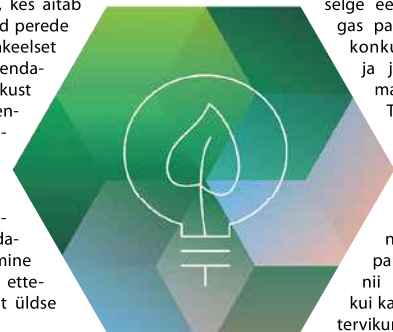
Koostöö ilmestas, kui palju on Eesti mõjuettevõtluse valdkonnas arenguruumi. Paljud ettevõtted tunnevad sügavat soovi panustada positiivse mõju loomisesse ühiskonnale ja keskkonnale. Nad mõistavad, et nende tegevusel on ulatuslikumad tagajärjed kui lihtsalt kasum ja majanduslik edu. Siiski seisavad paljud neist silmitsi proovikiviga: kuidas mõõta oma mõju ja hinnata, kas liigutakse õiges suunas?

Meie koostöö Tehnopol Startup Inkubaatoriga on näidanud, et kõik ettevõtted, olenemata nende tegevusalast, saavad panustada positiivsesse mõjusse, kui nad mõistavad, kuidas ESG printsiibid saavad olla äritegevuse loomulik osa. Meie kaugem siht on, et eraldi sellist kategooriat nagu „mõjuettevõtlus“ üldse vaja ei olekski, sest iga ettevõtte olenemata suurusel tegeleb oma mõjude kaardistamise, mõõtmise ja juhtimisega. See peab olema ettevõtluse sama loomulik osa nagu elementaarne finantsjuhtimine või kliendisuhetus.

LHV-s leiame, et on ülioluline oma äriklientidele võimaldada ligipääs just sellistele teenustele, mis lubavad neil teha jätkusuutlikumaid valikuid.

Kokkuvõttes võib öelda, et mõjuettevõtlus on tulevikus veelgi tähtsam, sest see vastab nõudliku ühiskonna ootustele, investorite nõudmistele ja reguleerivatele suundumustele ning pakub ettevõtetele võimalust olla uuenduslikumad ja konkurentsivõimelisemad. Ettevõtted, kes võtavad vastutuse oma

mõju eest, saavutavad selge eelise, sealhulgas parema maine, konkurentsieelise ja jätkusuutlikuma ärimudeli. Teadlikkus oma mõjust ja selle mõõtmine on samm õiges suunas, et luua parem tulevik nii ettevõtetele kui ka ühiskonnale tulevikuks.

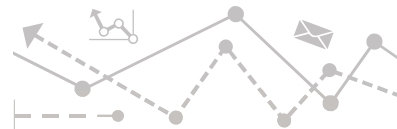

Lõuna-Eesti aasta ettevõtte Acino Estonia OÜ tegeleb ravimite pakendamise. 106 inimesele tööd andva firma personali hulgas on ka neid, kes käivad tööl Tallinnast.

AASTA

ETTEVÕTE

2023 VÕITJA

Põlva tehas pakendab tahkeid ravimivorme purkidesse ja tabletilehtedesse ehk blistritesse.

«Meil on pika staažiga lojaalsed töötajad ning kollektiivis hea sisekliima,» kinnitas Acino Estonia OÜ juhataja Katrin Madissoo.

Fotod: 4 x Arvo Meeks

PÕLVAS VALMINUD RAVIMIPAKENDID JÕUAVAD KAUGETELE MANDRITELE

TOMI SALUVEER
tomi.saluveer@lounapostimees.ee

Lõuna-Eesti Postimehe aasta ettevõtte on Acino Estonia OÜ. Šveitsi kontsernile kuuluva ja aastatega üha kasvanud Põlva farmaatsiafirma tooted jõuavad muu hulgas Austraaliasse, Lõuna-Ameerikasse ja Lähis-Itta.

«Rahvastik vananeb ning inimesi vaevab kõrge vererõhk, samuti vere suur kolesteroolisaldus, depressioon ja ärevus ei kao kuhugi,» tõdes Acino Estonia juhatase liige Katrin Madissoo ning lisas, et nõudlus ravimite järele jääb maailmas kindlasti alles.

Põlva ravimitehas pakendab tahkeid ravimivorme purkidesse ja tabletilehtedesse ehk blistritesse. Tootevalikusse kuulub Madissoo kinnitusel ligi 500 erisugust pakendit ning lähiaastatel on plaanis kohaselt lisandumas veel üle saja toote.

«Me ise tablette ei pressi, vaid pakendame konteineritega tehasesse hulgi jõudvad ravimivormid lõpp-pakendiks,» täpsustas ettevõtte juht. Tehases on viis tootmisliini: kolm blistritesse ja kaks purkidesse pakendamiseks.

» «Töökohtade väljaviimisel kõrgete palgakuludega Šveitsist rääkis Eesti kasuks siinsete inimeste oskus suhelda inglise keeles.»

KATRIN MADISSOO,
Acino Estonia
juhatase liige

UHKE SAAVUTUS

Ravimitehas tegutseb Põlvas aastast 1992 ning see oli Eesti Vabariigi üks esimesi, kes sai ravimite heade tootmistavade litsentsi. See rahvusvaheline sertifikaat oli Madissoo sõnul tehasele omamoodi uhke saavutus. Tegevuse alguses kuulus ettevõtte Skandinaavia päritoluga Nycomed'i ravimikontserni.

Tehase omanikud on aastate jooksul muutunud. Nycomed kasvas ning selle omandas Jaapani kontsern Takeda – tehas sai sellega osaks globaalselt suuremast ettevõttest. Takeda jagas aga oma Eesti organisatsiooni kaheks, millest Tallinnas tegutseb tänaseni nii-öelda kommerts-tegevuse pool.

Põlvas asuv tehas müüdi aga 2016. aastal Šveitsi päritolu Acino ravimikontsernile. «Tehas tegutseb seega Põlvas enam-vähem samas valdkonnas juba 31 aastat, omanikud on aga aastate jooksul vahetunud ja sellega koos ka organisatsioonikultuur ja tegevuse põhimõtted,» rääkis Madissoo.

Tehases töötavad inimesed on Acino Eesti juhi sõnul enamasti üsna pika staažiga – on ka neid, kes seal töötanud 1992. aastast saadik. «Ise ühinesin ettevõttega 1998. aastal vahetult pärast Tartu ülikooli farmaatsiainstituudi lõpetamist,» lisas ta.

«Olen hariduselt seega proviisor,» tödes Madissoo. «Münlult küsiti, kas oleksin nõus tulema ajutisele asendustöökohale Põlvasse, kuna üks töötaja jäi lapsehoolduspuhkusele. Teades, kui vähe on Eestis üldse ravimitööstust, siis ühele noorele proviisorile oli see suurepärane pakkumine.»

Madissoo käib Põlvas tööl Tartust. «Olen 25 aastaga aru saanud, et selline kahe linna vahel liikumine ei ole tööliikumist piirav faktor. Meil on päris mitu töötajat ka Tallinnast,» lisas ta. «Nende elukoht on pealinnas, kuid nad töötavad nõudlase Põlvas ning lähevad nädalavahetuseks koju tagasi. Tartust Põlvasse tööle käijaid on veelgi rohkem, üle kümne. Käiakse tööle ka Võrust.»

Kuigi Põlva ei anna oma asukoha poolest ravimitööstusele otseseid eeliseid, on Madissoo kinnitusele siiski näha, et tööjõu vähesee volavuse seisukohast on asukoht hea, kuna sealsete inimesed on paiksed. «Meil on pika staažiga lojalised töötajad ning hea kollektiivne sisekliima,» sõnas ta.

TÖÖTAJASKOND KASVANUD

Töötajaskond on pärast tehase minemist Acino omandisse kasvanud: 56 inimeselt 106-le. Lisaks ravimite pakendamisele on juurde toodud ka korporatsioonile töökohati: näiteks tarneahela ja kvaliteedi kontrolli osas.

«Kontsern oli esialgu natukene skeptiline, kas töökohade viimine Sveitsist välja õigustab ennast – kas siin leidub piisavalt pädevaid inimesi ning kas nad tulevad tööülesannetega toime.» Nüüdseks on aga Madissoo sõnul grupil kindlus olemas, et korporatiivsete töökohade Põlvasse toomine oli õige tee. «Eestlased on näidanud ennast väga tööka rahvana – erinevalt küpsest Kesk-Euroopast, kus ollakse võib-olla harjunud veidi mugavama eluga,» nentis ta.

Acino korporatsioonil on tootmistehased veel Sveitsis ja Ukrainas ning ka Lõuna-Aafrikas ja Dubais. «Töökohade väljaviimisel kõrgete palgakuludega Sveitsist rääkis Eesti ka suks ka sinsete inimeste oskus suhelda inglise keeles,» lisas Madissoo.

«Meie palgatase on küll aastatega kasvanud ning liigume sellega Euroopale lähemale, aga Sveitsi tasemeni õnneks või kahjuks niipea ei jõua,» rääkis enam kui 2000-eurost keskmist brutopalka maksva ettevõtte juht. «Samas on praegu ka Ukrainas palgatase hakanud jõudsalt kasvama.»

Tehase töökorraldus tähendab Madissoo sõnul seda, et ravimivormid ja pakkematerjalid tuuakse hulgi sisse ja val-

” Tehas tegutseb Põlvas aastast 1992 ning see oli Eesti Vabariigis üks esimesi, kes sai ravimite heade tootmistavade litsentsi.

mistooted viiakse hiljem tehastest välja. «Transpordi osakaal on seega suur ning kaubad liiguvad tegelikult läbi 250 kilomeetri kaugusel asuva Tallinna,» lausub ta.

Samas on asukoht hea, lähtudes koostööst lähedal asuva Tartu ülikooli ja farmaatsiainstituudiga. «Kuigi instituut ravimitööstusele töötajaid otseselt ette ei valmista, loodame siiski, et seal hariduse saanud proviisorid leiavad töö ka meie juures,» sõnas Madissoo. Tartus asub ka ravimiamet.

SUURIMAD SIHTTURUD

Acino Estonia suurimad sihtturud on Iraak, Saudi-Araabia, Araabia Ühendemiraadid, lisaks Jeemen, Omaan, Katar, Kuveit; Kesk-Aafrika riikidest Nigeeria, Ghana, Keenia, Tansaania, Uganda, Mauritius ning Ladin-Ameerika riigid Panama, Trinidad ja Ecuador. Austraaliasse pakendatakse meditsiiniseadme kategooriasse kuuluvat preparaati eri formulatsioonides ja seda lepingulise tootmistegevuse alusel. Euroopas turustatakse tooteid üldjuhul teiste ravimifirmade kaudu.

Acino tooteportfellis on üle 30 erineva toimeaine, mida pakendatakse rohkem kui kolmesajaks erisuguseks lõpptooteks. Aastane tootmismahd on 13 miljonit pakendit, ligikaudu 1000 partiid. Seega on ettevõtte keerukas tooteportfell.

Tabletileded valmistatakse alumiiniumlehest ja plastikust, mõlemad materjalid on rullis. Plastikile jookseb läbi stants, mis pressib blisterpessa vastavalt tablettide või kapslite spetsiifilisele suurusele. Seejärel täidetakse pesad ravimitega ning keevitatakse kokku alumiiniumkilega. Lõpuks stantsitakse blisterid välja ning pakendatakse koos infolehega karpidesse, mille otstesse kleebitakse turvakleebised.

Põlva tehases pakendatakse Madissoo sõnul näiteks kesknärvisüsteemi ravimeid, bakteritvastaseid arstimeid, valuvaigisteid – 95 protsenti toodangut on reitseptivimid. «Tootmisest käib läbi ka psühhotroopseid ja narkootilisi ravimeid, seetõttu on kontroll töötajate liikumise ja juurdepääsude üle kõrgendatud tähelepanu all,» rääkis Madissoo.

Lisaks on veel mao- ja sooletrakti ravimid, mitmesugused antidepressandid, antibakteriaalse ja seentevastase toimega medikamendid, ravimid Parkinsoni tõve, dementsuse ja eesnäärme suurenemise korral.

«Tehasest väljuvate toodete pakendid on sageli võrkeelseid, sealhulgas on pakendite seas araabiakeelseid materjale,» lisas Acino Estonia juht. «Selleks juurutasime täiendavaid tehnoloogiaid, kuidas trükitud pakkematerjalide õigsust kontrollida.»

Acino põhitegevuse ehk ravimite pakendamise mahud on aastatega kasvanud. «Oleme suurendanud töövahetusi: kui varem töötasime näiteks viis päeva nädalas ühes vahetuses, siis nüüd töötame kahes vahetuses kuus päeva nädalas.»

Madissoo tödes, et ettevõtte majandustulemused on head. «Need sõltuvad pakendatud kauba tarneahelast, kas müüakse Eestist välja otse lõpptarbijale või käib müük läbi ematööstuse,» sõnas ta. «Ettevõtte sees vaatame rohkem siiski, kuidas on kasvanud pakendamismahud – mitu miljonit pakendit ühel või teisel aastal suudame valmis teha.»

Acino Estonia OÜ farmaatsiatehas Põlvas. Tehases töötab sadakond töötajat ning seal pakendatakse ravimeid, mis jõuavad müügile üle maailma.

Kuna selles ruumis puutuvad ravimid kokku seadme pindade ja õhuga, on töötajal ees spetsiaalne hingamismask.

5

tootmisliini on tehases kolm blisteritesse ja kaks purkidesse pakendamiseks.

**DENTALES
HAMBARAVI**

*Terwed hambad
on alati moes*

**Tartu Tervisekeskus,
Mõisavahe 34c**

**Kliinik on avatud
E-R kell 9-17**

**Vastuvõtule
registreerumiseks
helista 5551 0950
või broneeri aeg
www.dentales.ee**

Pakutavad teenused:

- konsultatsioon ja raviplaan
- esmaabi hambavalu korral
- täiskasvanute ja laste hambaravi
- hammaste juureravi
- implantoloogia
- hammaste proteesimine
- suukirurgia ja hammaste eemaldamine
- 3D- ja panoraamröntgen
- suuhügieeni vastuvõtt
- hammaste valgendamine
- hambakivi eemaldamine
- pärlipesu ja soodapesu
- hambakaariese profülaktika
- suuhügieeni toodete müük

Dentales hambaravi on
Eesti Haigekassa lepingupartner,
kehtib täiskasvanute hambaravihüvitis,
proteesihüvitis, alla 19-a laste
hambaravi on tasuta.

Meie teiste kliinikute
kontaktid:

RÄPINA Kooli 5
Tel 5683 4315

KAMBJA Aia 2
Tel 5647 6062

**Eesti
Haigekassa**

AASTA ETTEVÖTTE

2023 NOMINENDID

Võru ettevõtte Estelaxe OÜ uus tootmishoone, kus käib juurdelõiklus.

VÖRUST TULEVAD RONGIDE JA MOOTORSAANIDE ISTMED

MAARIUS SUVISTE
maarius.suviste@lounapostimees.ee

Võru tegutsevast osaühingust Estelaxe, mis toodab elastomeer- ja poliureetaantooteid, jõuab piiritagustele turgudele kõige rohkem rongide ja mootorsaani istmeid.

Formaalselt sai Estelaxe alguse 2008. aastal, kuid sama tegevusalaga on teise nime all tegutsenud aastast 1998. Rajatud on nüüdisaegse tehnoloogia ja tootmishoonega ettevõtte, mida iseloomustab tööjõu stabiilsus.

«Ei saa kurta, tööd jagub. Vahepeal vähem, vahepeal rohkem,» vastab juhatuse liige Peeter Piirimägi küsimusele, kuidas ettevõttel praegu läheb.

Keerulistest majandamisajadest hoolimata valmis aasta eest augustis teine tootmishoone, kus pinda on 2500 ruutmeetrit, ning ettevõtte on valmis uueks majanduskasvuks. «Raske on aga ennustada, millal majandus taas kasvama hakkab,» märkis Piirimägi samas.

TURG ON SKANDINAAVIAS

Estelaxe toodab kõige rohkem rongide ja mootorsaani istmeid. Toodang läheb Soome, Rootsi ja Taani. Istmeid vajavad nende riikide riigiraudteed, mootorsaane valmistava ettevõtte BRP suur tehase Rovaniemis ja mäetööstusettevõtte peamiselt Soomes, aga ka Rootsis. «Ära langenud turgusid meil ei ole, juurde tulnud ongi Rootsi ja Taani. Toorainet jagub, sellega pole kordagi probleeme olnud,» lisas Piirimägi.

Ettevõttes on 58 töötajat. Eelmise aasta käive oli ligi 5,9 miljonit eurot ja kasum oli 152 606 eurot. Rääkides juhatuse liikme firma edu alusest, märkis Peeter Piirimägi: «Kas seda nüüd eduks saab nimetada? Meil on keskmine tootmisettevõtte, aga eks me teeme niisitooteid, kus konkurentsi just väga palju pole.»

Tema sõnul on ettevõtte juhtidele kõige suurem väljakutse saavutada võimalikult stabiilne tootmine. «Mõten seda, et suured mahud on üldiselt projektipõhised ja vahepeal on niideldada auke sees, kus paljudel inimestel tootmises polegi eriti midagi teha. Siis peab kuidagi laueerima ja roteerima tööjõuga,» tunnistas ta.

Tulevikuplaanidest rääkides mainis Piirimägi, et aastate pärast ongi eesmärk saavutada suurem stabiilsus nii kuude kui aastate lõikes. «Arendame juba mitu aastat uut materjali koostöös Tartu ülikooliga. Sellest materjalist on plaan hakata tootma istmeid ja madratsid juba maailmatasemel, mitte ainult Skandinaavias. Selle materjaliga peaksime saavutama üsna hea positsiooni antud valdkonnas, sealabi ka suuremad mahud ja aastaringse stabiilsuse.»

TOOTMISES TEKIB PAUSE

Aga kuidas ja millega häid töötajaid leida ja hoida? «Hea töökonnaga ja huvitava ning mitte nii tavapärase tööga. Loomulikult mängib ka palk rolli,» vastas Peeter Piirimägi.

Tema sõnul on viimasel kahel aastal nende firmas enamikul töötajatel palka tõstetud, töus on olnud umbkaudu kümne protsendi kandis. «Lähiajal plaani uueks töusuks pole, kuna tootmises tekib jälle pause,» tõdes ta. «Ettevõtte peab ka majanduslikku stabiilsust hoidma, et halvemad ajad turvaliselt üle elada.»

Estelaxe juhatuse liikmed on Peeter Koido, Kalev Piirimägi ja Peeter Piirimägi. Omanikke on kuus, teiste seas ka üks soomlane.

Toodete valik on lai. Peale rongide ja mootorsaani istmete valmistavad nad mitmesuguseid detaile masina- ja transporditööstusele: näiteks istmete ja selgade plastmassdetailid, kattedetailid ning mootorikatteid.

Pehmepoliureetaanvahust valmistab Võru ettevõtte järgnevat tooteid: istmed, seljatoed, selja tugipadjad, matid/madratsid ja muud seesugust. Elastomeerist aga valmivad lumesahad, liugpinnad ja -klotsid mäetööstusmasinatele, aluslabad ja membraanid konveierlintidele. Samas tehakse ka auditooriumite ja saalide istmeid.

EDUKA VINEERITEHASE JUHT KIIDAB TÖÖTAJAJAID

MAARIUS SUVISTE
maarius.suviste@lounapostimees.ee

Valgamaa aasta ettevõtte 2023, talvepealinna asuv UPM-Kymmene Otepää OÜ on 250 väljaõppinud töötaja ja kvalifitseeritud spetsialistiga üks suurimaid ja edukamaid tööandjaid piirkonnas.

«Meie tootmine Otepääl on edukas, sest meil on inimesed, kes teevad oma tööd hingega,» ütles tehase juht, eteapälane Silver Rõomussaar. Tema sõnul on UPMi tunnus üsaldusväärse töödandjana ja võimalused enesearengut silmas pidades aidanud inimesi värvata sõltumata sellest, milline on majanduskeskkond. «Oleme piirkonnas tuntud ja hinnatud töödandja. Vabu töökohti on pakkuda harva.»

TURUD EUROOPAS, HIINAS JA LÕUNA-KOREAS

Rõomussaar sõnul on sarnaselt kogu metsa- ja puidusektoriga ka vineeritootja olukord praegu pingelisem kui varem. Ta lisas, et majanduse jahenemine Euroopas mõjutab nõudlust ning konkurentide turgude vahel on oluliselt tihedamad.

«Eesti tootjate konkurentsivõimet mõjutavad ennekõike kõrge energiainhindamine ning tooraine ja selle kättesaadavus. Otepää vineeritehase eeliskeskendamine kahele täiesti erinevale turule. Olulise osa toodangust ekspordime veeldatud maa-gaasi (LNG) tankerite ehituseks Hiina ja Lõuna-Koreasse. Teine fookus on meil transporditööstus Euroopas. Need kaks turgu liiguvad eri rütmis ning annavad ettevõttele vajalikku stabiilsuse,» rääkis vineeritehase juht.

Silver Rõomussaar ütles, et nõudlus Euroopas on vähenenud ning selle peamine põhjus on üldine majanduse jahutamine ja tööstusklientide nõudluse vähenemine. «Tuleb tõdeda, et Euroopa turgudele jõuab sanktsioonidest hoolimata siiski Venemaa toot-

detud vineeri ning seegi vähendab nõudlust Euroopas tootetava vineeri järele,» märkis ta. «Meie tooted ei ole viimasel aastal uutele turgudele jõudnud. Seoses sõjaga Ukrainas on suudetud ja ära müüdnud UPMi Venemaal asunud vineeritehas ning praegu on täiendav koormus ülejäänud tehastel, et see puudu jääb katta.»

Mis on UPMi edu alus? «Mitmed megatrendid, nagu globaliseerumine, elustandardite tõus ja teadlikkuse kasv võimalustest kliimasoojenemist pidurdada, soovivad me tooteid. Soome süsiniku pikaajalistes toodetes, vähendades nii kasvuhooaegade hulka õhus, ja seeläbi pidurdame kliima soojenemist. Meie kaubamärk WISA on maailmas tuntud ning esindab kõrget kvaliteeti,» selgitas tehase juht.

Teisalt ei saa tema veendumuse kohaselt olla edukat ettevõtet, kui ei ole inimesi, keda ettevõtte tegevus, väärtused ja eesmärgid motiveerivad ning kes on valmis panustama ühiselt nende saavutamiseks.

KUS ON PIKK PLAAN?

Silver Rõomussaar märkis, et tema kui ettevõtte juhi suurimad väljakutsed on väliskeskkonnas ja ennekõike selles, kuidas riik näeb metsa- ja puidusektorit. Praegu tundub talle, et riigi pikk plaan puudub ning töö käib ainult valimistest valimiseni. «Metsakasvatuse ja tööstuse arendamine ei saa nii lühikesel perioodil mõistlikult toimuda, puudub vajalik kindlus ja see pärsib sektori arengut.»

Ta leidis, et metsa- ja puidusektori potentsiaal rohepöörde eluviimisel on Eestis kasutamata. «Meie metsasid ma-jandatakse jätkusuutlikult ja puittöötet, mida sektori ettevõtted loovad, pakuvad lahendusi kliimaprobleemidele. Ometi on riigi suhtumine sektorisse leige ning meis nähakse rohkem probleemi kui lahendust. Loodan väga, et teadlikkuse kasvuga see muutub, elame väikeriigis ja sellist löhestumist me endale lubada ei saa,» rääkis Otepää vineeritehase juht.

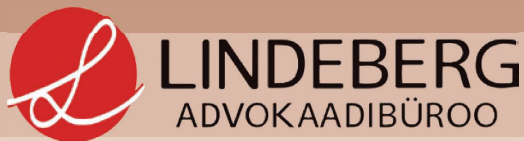
Ettevõtte, mis järjepidevalt panustab tootmise tõhususe ja keskkonnahoidu, käive oli eelmisel aastal 66,3 miljonit eurot ning kasum üle kaheksa miljoni euro.

“
«Meie tootmine Otepääl on edukas, sest meil on inimesed, kes teevad oma tööd hingega.»

SILVER RÕOMUSSAAR,
UPM-Kymmene Otepää OÜ juht

Otepää vineeritehase juht Silver Rõomussaar ütles, et nad ei näe potentsiaali ega vajadust tootmist laiendada – peamine eesmärk on üha keerukamas keskkonnas oma tegevust jätkata.

**KOHTUVAIDLUSE JA
LEPINGUÕIGUSE EKSPERDID
TARTUS, TALLINNAS JA PÄRNUS**

10 advokaati, 1 jurist, 1 nõunik

VASTUTUSTUNDLIKU
ETTEVÕTLUSE INDEKS
KULDTASE 2020

www.ABL.ee

625 2000
info@abl.ee

MIETSARU OÜ

www.metsaru.ee | info@metsaru.ee | Tel 5809 7401 | Pikk 4, Võru

Rajame
uue metsa

Haldame
metsakinnistuid

Ostame
kasvava metsa
raieõigust
ja metsamaterjali

Teeme
lõppraieid

Hooldame
noort ja keskealist
metsa

**Bituumenemulsioonide
ja polümeerbituumenite
tootmine ja müük**

OÜ PIGIPADA

on tegutsenud bituumenemulsioonide ja polümeerbituumenite tootmise ja müügi turul alates aastast 2010. Kolmeteistkümne tegutsemisaasta jooksul oleme nii oma Paide kui ka Tsigullina tehastes kokku tootnud 280 000 tonni jagu bituumenist tooteid.

Vaata ka www.pigipada.ee

Meie toodetega on ehitatud ja remonditud teid nii Eestis, Lätis, Soomes kui ka Rootsis, kokku 20 000 kilomeetrit.

Meil on regiooni parim labori sisseseade ning R&D teadmised, et luua kõige keskkonnasõbralikumaid tooteid teede remontimiseks ja ehitamiseks.

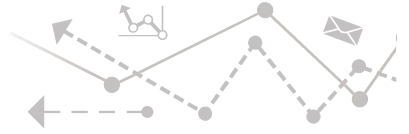
Meie teame, milliseid bituumenemulsioone on tee peal vaja ja oskame neid ka oma tugeva meeskonnaga toota.

Head emulsioonid
tekitavad häid emotsioone.

Lõuna-Eesti parima toote tiitli võitis MilSpray OÜ kamuflaažvärvisprei. Erilist toodet kasutavad teiste seas Ukraina erivägede võitlejad ja sellele on heakskiidu andnud ka Eesti Kaitseväge juhataja.

AASTA
TOODE
2023 VÕITJA

Spreipudelis maskeerimisvärve tootva MilSpray OÜ juhatuse liikmed on ettevõtjatest abiturientid Robin Laiv (vasakul) ja Tair Linnas.

TOOTEARENDSUS

- Õpilasfirma idee sündis poistel militaarlaagris, kui hilisemal tegevjuhul Tair Linnasel kulus tuubivärvidega näo maskeerimiseks liiga palju aega ja tulemuski oli halb.
- Et paks tuubivärv spreiks muuta, konsulteerisid gümnasistid tootearendusprotsessil Tartu keemikutega.
- Toote müümiseks tuli hankida kõikide komponentide kasutamiseks erisugustelt Euroopa tootjafirmadelt sertifikaadid. Need ka saadi ning nüüd võib kindlalt väita, et militaarvärvisprei on nahasõbralik, seda on võrreldes tavapärase kaitsevärviga ka märksa lihtsam nahalt eemaldada.
- Spreivärv ei kuivata nahka ning on ka ökonoomsem. Võrreldes praegu ülemaailmselt kaitsevägedes kasutusel olevate värvipulkadega on spreiga maskeerimise protseduur umbes viis korda kiirem.

UKRAINA ERIVÄED MASKEERIVAD NÄGU VÕRU GÜMNASISTIDE SPREIVÄRVIGA

TOMI SALUVEER
tomi.saluveer@lounapostimees.ee

Lõuna-Eesti Postimehe aasta toode on spreipudelise kamuflaažvärvi MilSpray. Näo maskeerimiseks mõeldud toode sündis Võru gümnaasiumi õpilasfirma ideest ning on kasutusel Ukraina erivägedes.

«Kõige parem sõdur on see, keda pole näha,» tõdes tänavu loodud MilSpray OÜ juhatuse liige Tair Linnas, kes veab õpilasfirma ideest välja kasvanud ettevõtmist koos koolikaaslase Robin Laiviga. 18-aastased Võru gümnasistid pidid looma äriühingu, sest muidu poleks saanud arveldada toote ostmise vastu huvi tundnud kaitseministeeriumi ja MTÜga Slava Ukraini.

IDEE SÜND

Idee sündis Linnasel eelmise aasta suvel, mil ta käis Leedus militaarlaagris. «Seal tuli end ka maskeerida,» meenutas noormees. «Eestis tagasi olles mõtlesin, millist praktilist tööd või uurimustööd teha. Otsustasin, et tahan teha õpilasfirma.»

Ühtlasi meenus talle, et laagris oli päris raske maskeerimist näkku panna. «Markeerimispulga kasutamine võtab üpris kaua aega, ka lõhub see nahka ning talvel külmub ära.»

Koos keemikutega hakati otsima lahendust, kuidas teha maskeeringu pealekandmine lihtsamaks. «Internetist asja uurides selgus üsna suure üllatusena, et sellist toodet polegi,» nentis noormees. «On pihustid relvade või autode maskeerimiseks, aga inimestele ei olnud mõeldud.»

Sõduritelt on tema sõnul saadud head tagasisid. «Näiteks on neid, kel on näonahk maskeerimiskreemide või -pulgade suhtes tundlik. Meie toodetega ei teki aga löövet. Kuna kattekiht on ka õhem, saab nahk paremini hingata.»

Noor ettevõtja ei soovi kõiki maskeerimisprei koostisosi täpselt välja öelda. «Kuid kui võrrelda levinud maskeerimis-pulgaga, on meie spreitoote näole kandmine ligikaudu viis korda kiirem – võtab vähem kui minuti,» lisas ta.

Koostöös Eesti kaitseministeeriumi ja Slava Ukrainaga on nad tänaseks tootnud Ukraina erivägedele 8000 spreikomplekti. Tegemist on nende seni suurima tellimusega. Noored andsid ise lisaks kümme komplekti, mis annetati Euroopa õpilasfirmade võistlusel GEN-E heade Euroopa kodanike poolt. Tooted on läinud Ukrainasse ka Eesti kaubandus-tööstuskoja kaudu. Ukraina kaitseministeerium kinnitas, et neil on kamuflaažiks ette nähtud komplekte vaja.

Koostöös Eesti kaubandus-tööstuskoja ning Riigikaitse Edendamise Sihtasutusega on käimas uus kogumiskampania, et veel rohkem komplekte rindele saata. Praeguseks on selle kampania käigus ära saadetud 230 komplekti.

«Käisime just novembri algul Poolas kaitsetööstuse messil, kust saime päris palju kontakte, millest võib tulevikus midagi edasi areneda,» on noormees optimistlik. «Hoiame nendega kontaktidega nüüd sidet.»

Ettevõttega tegelemine on Linnase sõnul olnud omamoodi väljakutse, sest nüüd tuleb kooli kõrvalt kaht asja teha. «Aga saame oma asjad ka koolis tehtud, see on põhiline,» lisas ta. «Osaühingut oli siiski vaja, sest kaitseministeeriumile ja Slava Ukrainale oli tarvis partnerit, kellega nad saaksid arveldada.»

Noormehel jagub oma kooli kohta ainult kiidusõnu. «Võru gümnaasiumis on olnud meil palju abivalmis, vastutulelikke ja toetavaid juhendajaid,» sõnas ta. «Kooli kaudu on käidud mitmesugustel võistlustel ning kool on olnud selles osas mõistev. Väga oluline oli meile ka

õpilasfirma aeg. Ning ka perekonnad on meid igatpidi aidanud.»

«Pärast kooli ootab meid ees kohustus riigi ees – ajateenistus kaitseväes,» rääkis Linnas. «Mulle see sobib, sest tahan hiljem jätkata oma õpinguid kaitseväge akadeemias. Robini soov on jätkata õpinguid liikloolis füüsika erialal.»

KOOSTISAINED TULEVAD PIIRI TAGANT

Ettevõtet siiski unarusse ei jäeta, noortel käib väike tootmine Võrus. «Koostisosad tulevad Eestisse, siin täidame ja pakendame. Proovime jälgida, et rohkem saaks koostisained Eestist, et ka siinset ettevõtet toetada. Sageli on aga teistest riikidest koostisosade tellimine odavam,» rääkis noor ettevõtja. «Kuid näiteks kõige soodsam värvipigment ei osutu samas alati kõige paremaks, see ei pruugi lahustuda.»

Linnas näeb toodetele turgu näiteks erioperatsioonide gruppide seas, kes peavad olema kiired ja võimalikult tõhusad. «Ka erasektoris on mitmesuguseid harrastajaid, näiteks paintball'i mängijad, kes võiksid seda toodet kasutada,» lisas ta.

Noorte gümnasistide loodud militaarspreivärvile on oma heakskiidu andnud ka Eesti Kaitseväge juhataja kindral Martin Herem.

Noored on võtnud mitmeid kursuse, näiteks «Eesti parim õpilasfirma 2023» ja «Riigikoolide ettevõtlikud 2023» ning pärjavad tunnustusi laadadel.

Veebruaris jõudis toode ühele maailma suurimale kaitsetööstusmessile Ühendemiraatides – messile IDEX 2023. Samuti esitleti nende toodet tänavu 25.–26. aprillil Leedus, Baltimaade suurimal kaitsetööstusmessil Baltic Miltech Summit.

”

Noorte gümnasistide loodud militaarspreivärvile on oma heakskiidu andnud ka Eesti Kaitseväge juhataja kindral Martin Herem.

TÖÖD ALATES VUNDAMENTIST, KUNI VÕTMETE ÜLEANDMISENI!

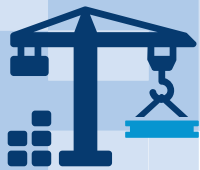

Oleme ehitusfirma, tegutseme üle kogu Eesti.

Ehitus- ja remonditeenuste turul tegutseme 2005. aastast.

Meie eesmärk on pakkuda kaasaegset ja kvaliteetset tööd kliendisõbraliku hinnaga.

Suudame luua igale kliendile sobiva lahenduse. Pakume teenust nii era- kui ka äriklendile. Igale tehtud tööle anname 4-aastase garantii.

PEATÖÖVÕTT PROJEKTJUHTIMINE

Teeme tööd vastavalt kliendi projektile ja pakume võtmed-kätte-lahendust, vajaduse korral aitame ka projekteerimisega.

Meie meeskond koosneb oma ala professionaalidest. Kõik tööd tehakse vastavalt Eesti Vabariigis kehtivatele regulatsioonidele ja eeskirjadele. Iga meie tehtud töö on unikaalne ja tehtud rangelt tellija soove, eesmäärke, ootusi ja vajadusi järgides.

Saame edukalt hakkama kõikide ehitustöödega, betoonivalust kuni katusepaigalduseni.

Meie eesmärk on pakkuda terviklahendust - alates projekteerimisest ja hoonete ehitamisest kuni lõppviimistluseni.

FASSAADITÖÖD

Krohv-, puit- ja plekkfassaaditööd.

KATUSETÖÖD

Plekk-, kivi-, eterniit- ja lamekatused müük, paigaldus, vahetus ja remont.

VUNDAMENDI EHITUS

Oleme usaldusväärseks partneriks nii büroohoonete kui ka kortermajade ja tööstuhoonete rajamisel.

PLEKITÖÖD

Meil on olemas korralik plekitöökoda, kus saame teha kõiki töid.

SISEVIIMISTLUS

Krohvime, pahteldame, värvime, plaadime ja paigaldame põrandaid.

RENOVEERIMINE

Teeme korterite, majade ja tööstuhoonete renoveerimistöid.

Õruste, Valgamaa

tel 5591 6560, erlend.jablonski@gmail.com

erleks@erleks.ee

AASTA TOOTE

2023 NOMINENDID

Foto: Arvo Meeks, Shroomwell

Shroomwelli juhi Siim Kabritsa sõnul plaanitakse seeneekspressi, mis toob lõvilakk-korallnarmiku koju kätte.

RASKE PÄEVA JÄREL TULEB APPI TÕRVAS TOODETUD SPREI

TIIT LOIM
tiit.loim@lounapostimees.ee

Kui inimese unekvaliteet on kehv, jääb viletsaks ka tema järgmise päeva töövõime. Seda, et nii ei läheks, püüab ettevõtte Shroomwell tagada oma suuspreiga. Nime StressStop kandva toote eesmärk on muu hulgas appi tulla loogastumisel ja stressirohkeist sündmustest taastumisel. Tegemist on toidulisandiga, mis sisaldab reishi't ehk lakkaabikut, piparmünti, *ashwagandha*'t, steviat ning vitamiine B6 ja B12.

Shroomwelli juht Siim Kabritsa lausus, et selline tunnus nagu aasta toote konkursil parimate sekka jõudmine on neile väga oluline. Firma baseerub Valgemaal Tõrvas, kus nad hiljuti ka uue suure sisekasvatuse avasid. «Kui kohapealne kogukond sind märkab, on see eriline ja suurema väärtusega, millel on see väga oluline.»

RAHAS MÕODETAV MURE

Konkreetselt tootest rääkides lausus ta, et see on võrdlemisi uus, viimase aasta jooksul turule tulnud. «Kõige kiireim mõju on suukaudne, keele all, limaskesta kaudu imendub kiiresti ja lihtsalt,» põhjendas ta pihusti kasutamist.

Kabritsa lisas, et kui inimestel on uneprobleemid ja stress ning kui nad magavad näiteks 30 protsenti kehvalt kui võiks, on järgmisel päeval ka töövõime halvem. «See on rahas mõõdetav. Kui ei puhka välja ennast, hakkavad ka vaimse tervise probleemid tekkima.»

Sellise olukorra ärahoidmisel peakski pihusti appi tulema. Inimeste peal seda küll testitud ei ole, aga ettevõtte toob huvilistele lugemiseks välja mitmesugused uuringud, kus on fookusesse võetud tootes sisalduvate seente mõju hiirtele või rottidele.

«Kliinilised uuringud on kallimad; neid tehakse siis, kui arendatakse ravimeid. Kuna meil on toidulisandid, kasutame uuringuid,

mis ei ole kliinilised, kuid on rahvusvahelises meditsiinilise baasis PubMed avaldatud. Need on ka alati kontrollitud, uuringu kvaliteet vastab teatud nõuetele. Toidulisandite puhul, kui sa midagi väidad, on sellel range regulatsioon,» lausus Kabritsa.

SEENEEKSPRESS

Alles suvel avas firma Tõrvas Põhjaamaade suurima meditsiiniseente sisekasvatuse ning mitmesugused arendused üha jätkuvad. Praegu käivitavad nad teenust nimetusega värse seene ekspress, mis toob Tõrva tehastest *Lions mane'i* ehk lõvilakk-korallnarmiku inimeste kodudesse. «Sellega tulevad kaasa erisugused retseptid, kuidas teha endale tervislike ja maitsvaid õhtu- või lõunasööke.»

Varem peamiselt mustast pässikust ehk *chaga*'st tehtud toodetega tuntust kogunud Shroomwelli tegevus on nüüdseks kasvanud üsna mastaapseks. Nende seened kasvavad 500 hektaril, sealhulgas USA-s Maine'i osariigis. Tooted eksporditakse 20 riiki. Kodulehe andmeil on Shroomwell Innovation maailma suurim meditsiiniseente kasvataja.

SEENEEKSTRAKT PIKENDAS ROTTIDE UNEAEGA

Teadlane Xiang-Yu Cui on koos teiste autoritega katsete põhjal avaldanud artikli «*Extract of Ganoderma lucidum prolongs sleep time in rats*» (*Ganoderma lucidum*'i ekstrakt pikendab rottidel uneaega).

«Kolmepäevane ekstrakti manustamine suurendas oluliselt kogu uneaega ja mitte-REM-une pikkust (REM ehk *Rapid Eye Movement* ehk kiire silmalükkimine; ühtlasi on eesti keeles kasutusel termin «kiire uni», selles faasis leiab aset suurem osa unenägudest – toim), kui doos oli 80 mg/kg, mõjutamata sealjuures aeglase lainega und ja REM-und vabalt liikuvatelt rottidelt,» märgivad artikli autorid uuringu tulemustes.

«Need tulemused viitavad, et lakkaabiku ekstraktil on vabalt liikuvatele rottidele und esile kutsuv mõju,» on lisatud kokkuvõttes, tõdedes samas, et mehhanism, mille kaudu ekstrakt und mõjutas, jäi ebaselgeks. **TIIT LOIM**

FERLA SÜNDIS TEADUSEST JA TRADITSIOONIDEST

ARVED BREIDAKS
arved.breidaks@lounapostimees.ee

Rõuge valla perefirmas kohalikest köögiviljadest, pohladeist ja allika-veest valmistatav kääritatud jook Ferla on sedavõrd pungil teadustööd ja traditsioone, et võrdlemisi kiire müügieu oli möödapääsmatu.

«Maitse on alguses võib-olla ehmata, aga harjub ära. Mõned joovad seda nina kinni hoides,» naerab Ferla looja Kadri Pihho.

Abikaasa Kail Pihhoga on endine tallinna viimased kolm aastat Rõuge vallas valmistatud punast tooni, hapukapsalõhnalist kääritatud jooki, mille koostisest leiame kapsa, peedi, porgandi ja pohla ning mulliga versioonin vaarika. Lisatud on piimhappe- ja bifidobakterid tüved, mis kamba peale kokku teevad Ferlast soolestiku eest hoolitseva rüüpe.

KÕHT KÄIB LÄBI

«Bakterid mõjuvad sümbioosis inimestele eri moods, aga mida ikka joogi kohta öeldakse, on see, et kõht käib läbi kiiresti, kergesti ja regulaarselt,» sõnab Kadri Pihho.

Idee luua jook, mis turgutaks soolestikku, aitaks taastada antibiootikumikuurist ning vähendada kõhuvaevusi, sündis Kadri Pihhol umbes seitse aastat tagasi.

«Esmimesed paar aastat läks tootarendusele,» räägib ta. «Algne retsept oli leivajuuretisega, mis kääririme käima lükkab, aga meil oli suur eesmärk saada juuretisest lahti, sest kõigile gluteeni ei sobi ja sellega tuli toode hägusam. Katsete tehti Viljandimaal Polli arenduskeskuses, kus protsessi juhtis Raivo Vokk TalTechist – tema on fermenteerimisega üle 30 aasta tegeleenud.»

Toona elas Kadri Pihho veel Tallinnas, kus oli plaanis Ferlat ka valmistama hakata. Kuni ilmes probleem. «Tallinna veega, kuhu on lisatud kloori, ei saa sellist jooki teha, sest kloor tapab bakterid ära. Meil on aga ulas toode, mis on pastöriseerimata ja kus võimalikult suure kontsentratsiooniga elusbaktereid,»

2020. aastal tõi pandeemia noorte ellu suure muutuse. «Kui koroonaga hakkas, elas

Kail [vahetusülilõpilasena] Tenerifel ja minul oli [Tallinnas] Kalamajas korter,» jutustab Kadri Pihho. «Kuna Tenerife läks täiesti lukku, tuli Kail kähku Eestisse tagasi. Mina mõtlesin, kas tulebki nüüd majanduslangus. Müüsin oma kolmetoalise Kalamaja korteri maha ning mõtlesin, et hinnad kukuvad ja saan sama raha eest parema kodu.»

Kinnisvarahinnad aga ei tahtnud langeda ning kui Kail jõudis kodumaale, polnudki noortel kohta, kus elada. «Tulime siia Kailu vanemate juurde. Mina, elu-aeg linnas elanud, avastasin, et maal on elu nii tore – ei tahagi enam Tallinnasse tagasi. Vaikselt hakkasime siin pesa punuma.»

«Siis hakkasimegi Ferla asja ajama,» lisab Kail. Mehe isa andis joogitootmiseks vajalikud ruumid, osteti kääritusseadmed ning hakati pihta sellega, millele teadusliku vundament juba valmis oli tehtud.

«Esmimesel aastal maksime peale, teisel tiksusime kuludega nulli ja sel aastal on saanud juba natuke palka maksta,» ütleb Kail Pihho. Nädalas valmistatakse keskmiselt tuhat liitrit Ferlat.

NOORED EMAD OSTAVAD

«Esialgne idee oli müüa seda neile, kes on antibiootikume võtnud ja vajavad pärast seda turgutamist või neile, kes tahavad kaalu kaotada,» ütleb Kadri.

«Aga meie tüüpiklient on hoopis noor pereema, kes elab juba tervislikult; naised, kes ise teevad kodus hapendatud jooki, tegelevad jooga, käivad jalutamas.»

Kail lisab, et kui peremad Ferlat ostavad, on lootust, et nad annavad seda ka lastele ning lõpuks meeski vaatab, mis see on. «Varem oli kolmandik toidust hapendatud: hapukapsad, hapendatud piimatooted, tehti hapendatud leiba... Tänapäeval on see asendatud äädika, suhkru, soola ja pärmiga, aga oleme loodud sööma elusbaktereid,» ütleb Kadri.

Ferlat soovitatatakse juua hommikul klaasitäie, et kõht päevaks tööle sätida. Jõulude aegu, kui süüakse palju liha, on mõistlik seda Kadri sõnul ka õhtul võtta.

Ja üks omadus on sellel joogil veel, mida Kadri ja Kail Pihho ei reklaami: see aitab põhmelusest üle saada.

Perefirma Ferla moodustav abielupaar Kadri ja Kail Pihho elavad koos pisitütre Rõuge vallas Lutika külas. Toomine on üles seatud Kailu isa Aigar Pihho juures Kiidil.

Foto: Arvo Meeks

Kaubanduskoda Tartus – selleks, et sul jaguks aega tegeleda ettevõtlusega

Liina Helstein
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Tartu esinduse juht

Ettevõtja panus seadusloomesse on hindamatu, kuid paljudel meist ei ole sellesse panustamiseks aega ega ka ressursi, samuti tekib küsimus, et kas keegi üldse kuulab. Aga ilma aktiivse sisendita seadusandjale on lihtne tekkima olukord, kus seaduseks saavad mõtted, mis takistavad ettevõtjaskirjalikku majanduskeskkonna arengut. Kõige mugavam on sisendit anda läbi isikliku kontakti, mis võimaldab rääkida nii muredest kui ka rõõmudest vabalt ning sundimatult – just seda me Tartus teha soovimegi.

Ettevõtjana on meil oskus hinnata muutuste mõju enne, kui muutused reaalselt toimuvad, olgu nendeks siis võimalikud üldised ärriskid või ettevõtluskeskkonna seadusandluses planeeritavad muudatused, mille mõju on enamasti kaugelalutavam, kui seadusandja analüüsist välja tuleb.

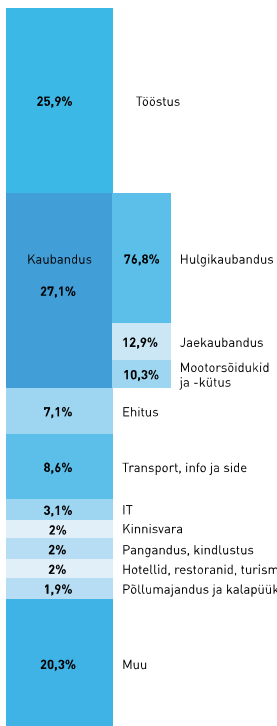
Kuna meie seadusloomes toimub igal aastal lugematu hulk muudatusi ning küsimus ei ole enam, millised muudatused puudutavad ettevõtlust, vaid millised muudatused ei puuduta ettevõtluskeskkonda, siis on ka ettevõtjate panus aina väärtuslikum. Näiteks Euroopa Liidu kliimalepet puudutavas dokumendis on 3500 lehekülge, selle sisu mõjutab tuntavalt meie ettevõtluskeskkonda ja ühiskonda. Kui kõik dokumendis kirjutatu ellu viia, siis muutub meie ettevõtluskeskkond tundmatuseks. Seega on vaja ettevõtjate seisukohti, mis aitaksid luua tasakaalu olukorda, kus peame tegelema roheteemadega nii, et säiliks meie elukeskkond ja toimima jääks ka meie majandus.

Selleks, et jaguks aega ja jõudu tegeleda oma äri edendamise ja ka ettevõtluskeskkonna heaolu eest seista, on mõistlik liituda katuseorganisatsiooniga, mis töötab läbi asjakohase seadusloome ning küsib konkreetselt sinu ettevõtte arvamust kindlas küsimuses. See loob ka võimaluse saada kiiresti ülevaade poliitikas toimuvast läbi ettevõtja pilgu ning tagab, et iga päev ei pea ise seadusloomet jälgima.

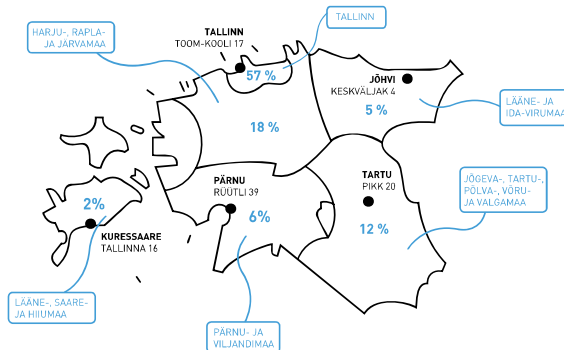
Kaubanduskodadest

Kõik kodad, sh Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, tegelevad rahvusvahelise kaubanduse arendamise ja oma riigi ettevõtete aitamise välisriikidele. Koda kaudu on võimalik leida äripartnereid välisriikides, osaledes presidenditi või peaministri saatvas äridelegatsioonis või kahepoolseks ärikohtumiseks mõeldud visiidil. Samuti on võimalik meie käest saada infot ja abi, et osaleda rahvusva-

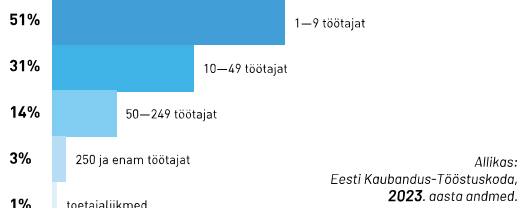
LIIKMESETTEVÕTTEDE TEGEVUSALADE KAUPA

REGIONAALSED ESINDUSED, LIIKMESETTEVÕTETE JAGUNEMINE PIIRKONNITI

LIIKMESETTEVÕTETE JAGUNEMINE NENDE SUURUSE JÄRGI

helistel näitustel ja messidel, mis on vajalikud ärikontaktide loomiseks ja suhete hoidmiseks.

Oluline märkis on ka kaubanduskoda logo liikmesettevõtte kodulehel või tutvustavates materjalides, mis tõstab firma usaldusväärsust potentsiaalsete välispartnerite silmis. See on üle maailma esmaseks tunnuseks, et tegemist on häid äritavasid järgiva ettevõttega.

Meie juristid abistavad koda liikmeid õiguslastes ja juriidilistes küsimustes. Konsultatsioonide vastu on suur huvi, neid tuleb teha sagedasti. Lisaks juriidilistele teenustele nõustame ka ekspordi, väliskaubanduse ning tolli ja Euroopa Liidu küsimustes. Kaubanduskoda kodulehel on saadaval 63 erinevat juriidilist korrektset lepingupõhja, mida ettevõtetel oma tegevuses võib vaja minna. Väga populaarsed on kaubanduskoda seminarid ja koolitused, mida pakume oma liikmetele turuhinnast märgatavalt soodsamalt. Nende eesmärk on kõrge kvaliteet ja osalejate rahulolu.

Kohapeal olemas

Kaubanduskodal on neli regionaalset esindust, lisaks Tartule veel Pärnus, Kuressaares ja Jõhvis. Esinduste ülesandeks on kõigi eespool mainitud tegevuste toomine nii liikmetele kui ka teistele ettevõtetele kohapeale. Liikmesettevõtteid on mugav pöörduda kohaliku esinduse poole, kes võimalusel abistab või vajadusel suunab edasi teemat paremini valdava inimese poole. Kokkuvõttelt on Eesti Kaubandus-Tööstuskoda organisatsioon, kuhu võib pöörduda ükskõik millise ettevõtlusprobleemi või -küsimusega ning kus ettevõtjaid aidatakse alati parimal võimalikul viisil. Kaubanduskoda liikmena tead, et sul on vaja teha vaid üks kõne või saada kiri, et jõuda maailmatasemel toetusmeeskonnani. Lisaks muredele võimaldab koda liikmelisus jagada ka rõõme, kuid selleks, et saada rohkem teada, kirjuta meile, või tule külla!

10 PÕHJUST, MIKS OLLA KAUBANDUSKOJA LIIGE

<p>OLED INFORMEERITUD koolitame ettevõtjaid aktuaalselt teemadel</p>	<p>SAAD ARVAMUST AVALDADA võimalus mõjutada Eesti ettevõtlus- ja majanduskeskkonda</p>	<p>TÄIENDAD TEADMISI koolitame ettevõtjaid aktuaalselt teemadel</p>	<p>LEIAD PARTNEREID viime kokku ettevõtjad kodu- ja välismaal</p>	<p>SAAD NÕU juriidilist, Euroopa Liidu, ekspordi-, väliskaubandus- ning tolliast</p>
<p>LAIENDAD VÕRGUSTIKKU kaubanduskoda populaarsusel liikmeiristusel</p>	<p>SAAD KAUBAD LIIKUMA väljastame väliskaubandusdokumente</p>	<p>MÄRK KUULUVUSEST võimalus kasutada kaubanduskoda logo ja liikmelisuse tõendit</p>	<p>LAHENDAD VAIDLUSED kaubanduskoda arbitraažikohtus</p>	<p>TEED END NÄHTAVAKS kaubanduskoda infokanalites, mida kasutavad tuhanded ettevõtjad</p>

SILMAPAISTEV
KULTUURI TOETAJA
 2023

RÄPINA KOGUKONNAHING AITAB KULTUURIL SILMA PAISTA

MAARIUS SUUVISTE
 maarius.suviste@lounapostimees.ee

Konkursi «Silmapaistev kultuuri toetaja» laureaat, osaühingu Varola omanik ja juht Toomas Heering on kogukonnanahing, kes panustab igal võimalusel Rägina arengusse ja tegevustesse nii eraisiku kui ettevõtjana.

Ta on kohaliku puhkpilliorkestri, kammerkoori ja rahvatantsurühma Helgerid liige. Kaitseliitlane ja kodukandi noortkaste rühma juht, vallavolikogu liige, Põlva Inseeneride Liidu juhatuse liige, president ja tegevuste eestvedaja. Heering kuulub ka mitme organisatsiooni, näiteks Rägina Kultuurkapitali nõukogusse.

Heering toetab sündmusi, tegevusi ja kollektive. Näiteks tänava sponsis ta MTÜ Leevakk suvelavastust «Leevaku kullakaevur» ja puhkpilliorkestrit. Varola OÜ oli eelmisel nädalavahetusel Prantsusmaal toimunud noorte Eurovisioonil Eestit esindanud Rägina tüdruk Arhanna Sandra Arbma üks sponsoritest.

Tema ettevõtte pani öla alla ka näiteks kohalike noorte puhkpilliorkestri 155. aastapäeva kontserdile. Mees toetas ka Rägina lasteaia Vikerkaar Krõlli rühma laste osalemist Tartu 11. võimlemispeol «medemaa».

MÄNGIB PILLI, LAULAB JA TANTSIB

Toomas Heering korraldab teist aastat järjest aastavahetuse valgusööd kodulinnas ning on iga-aastase Rägina hea kodu päevade ajal toimuva vanasõidukite näituse korraldaja. Ta oli ka tänavuse 13. noorte laulu- ja tantsupeo «Püha on maa» Põlvamaa/Rägina laulu- ja tantsurühma üks eestvedaja ja organiseerija.

Tema kohta on öeldud, et varasematest kultuuri toetavatest tegevustest võiks temast ja tema ettevõtet kirjutada lausa raamatu. Tegu on mehega, kes hoiab kohaliku kultuuri elus ja aitab kultuuriinimestele tuult tiibadesse puhuda. On öeldud sedagi, et vahepeal tundub lausa, nagu mehe ettevõtte tegutseski selleks, et ainult kohaliku elu ning tegevusi toetada ja sponsida, mitte omanikele kasumit teenida.

Räginas elav nelja lapse isa Toomas Heering

jääb ise tagasihoidlikuks. «Mida tähendab silmapaistev? Eks ma olen võimaluse piires ikka kohalike tantsurühmi, laulukoori, muid kollektive, üritusi ja ettevõtmisi toetanud,» ütleb ta. Aga küsimusele, miks ta seda teeb, vastab ta: «Sest olen kohalik patrioot. Püüame vaikselt kultuurielu elus ja üleväl hoida. Ja mitte ainult mina üksinda, vaid koos töökollektiiviga.»

Ja ise teete ka kultuuri? «Kõigepealt tuleb ikka ise teha. Kammerkoor, puhkpilliorkester, rahva- ja peotants. Igal pool tuleb kaasa lüüa – kuidas siis teisiti,» lausub Toomas Heering, kes orkestris mängib trompetit ja laulukooris on bassi hääljuhmas.

Ettevõtte juht ütleb, et kõike jõuab, kui vaid tahta. «Ajaplaneerimine on selle nimi. Pärast seda, kui sain 50, mõtlesin, et lähen ikkagi kooli – mul jäi kunagi kõrghariduse omandamine pooleli. Astusin kõrgkooli, erialaks kvaliteedijuhtimine. Üks esimesi õppeaineid oli ajaplaneerimine. Kui sellega tegeled, suudad kõiki asju teha ning aega jääb kõige ja kõigi jaoks. Enne üritasin süsteemset asjale läheneda, nüüd pani kvaliteedijuhtimise õppimine korrapära paika,» sõnab 56-aastane mees.

Rägina lähedal Linte külas asuva osaühingu Varola omanik ja juht Toomas Heering ütleb, et tema on kohalik patrioot.

Foto: Maarjus Suviste

Rääkides sellest, mis kultuurielust ühes Eestimaa nurgas edasi saab, arvab ta: iga kohalik elanik peaks esiteks kohaliku kultuuri toetama. Kas või sellega, et liitub mõne kollektiiviga ja/või võtab osa väikeses kohas korraldatavatest kultuurisündmustest.

«Elame Eesti kagunurgas ääremaal. Kõige lihtsam on öelda, et midagi ei toimu ja midagi ei tehta. Aga kui ise ei tee, siis kes peab? Ikka ise! Vaba aja sisustamisega peabki ise paljuski tegelema, seda ei saagi keegi teine tulla ja ära teha,» leiab ta. Samas nõustub ta, et see on suur mure, kuidas rohkem inimesi kultuuriüritustele saada. «Kindlasti pani suure põntsü koroonaaeg, kus jädi koju ja enam välja ei tulda.»

Ta ise käib kõikvõimalikel kultuurisündmustel. Koduvalas ja kaugealgi, üle Eesti. Näiteks Vanemuise, Ugala ja Rakvere teatris. «Mul on kodus kultuuriminister, kes organiseerib mulle palju üritusi,» ütleb ta ja kiidab abikaasat. «Iga kuu on paar korda teatris ja kontserdil käimist, kõige muu, töö ja hobide kõrvalt. Seda aega ikka leiab, et ka ise kultuuri naudida. Ajaplaneerimine on selle nimi.»

Vabu argipäevaõhtuid on tal vähe – kui parajasti mõnda laulukoori- ja orkestriproovi või pilliõppetunde Rägina muusikakoolis ei ole, on ta ise mõnel kultuuriga seotud üritusel või planeerib muid tegevusi. Aga pillimängu harjutab ta kodus peaaegu iga päev.

Laupäeviti käib Heering enamasti teatris või mujal kultuuri nautimas ning pühapäeviti on peo- ja rahvatants. «Tantsuga olen tegeleenud sellest ajast saati, kui naise võtsin. 20-aastaselt. Meil oli täitsa hull tantsuhimu, käisime kaks korda nädalas Rägina Tartsusse peotantsuproovis. Pidi ikka suur tahtmine olema,» muigab ta. Kes kelle tantsima viis? «Meil ikka mõlemal oli huv.»

Kas töö jaoks jääb üldse aega? «Ikka jääb. Meil on Varolas väärt meeskond, ükski ei tee ma midagi, ei tööli ega kultuuri toetamisel – see kõik on kogu ettevõtte ja meeskonna hea töö. Kogu meeskond väärib tähelepanu, mitte ainult kuliselt mina. Me kõik panustame,» kõneleb Toomas Heering. Muide, nii mõnedki kolleegid tööst juures tantsivad, laulavad ja mängivad pilli niisama hoojalt nagu ta isegi.

36 INIMEST SAAB TÖÖD

Aga kuidas ettevõttel läheb? «Praegu on väga keeruline aeg. Püüame inimesi mitte koondada ja hoida meeskonda koos,» ütleb ettevõtja, kelle juhtida on 36 kolleegi.

Rägina lähedal Lintel tegutsuva osaühingu Varola missioon on pakkuada klientidele kvaliteetseid aiamaid, saunu ja suvilaid. Kogu toodang on rätsepatöö. Nad teevad valmis just sellise maja, millest klient on unistanud – piirideks on vaid klientide fantaasia.

Peamine turg on ettevõttel Euroopas. «Õnneks Skandinaavias meil turgu ei ole. Neil, kes sinna toodavad, on praegu palju keerulisemad ajad. Meid ongi päästnud see, et sinna turule me läinud ei ole. Meie põhiturud on Saksamaa ja Holland, see on praegu palju aidanud. Tänu müügimeeste tubilise tööle müüme ka Uus-Meremaal ja Austraaliasse, mingil määral läheb ka Jaapanisse ja USAsse. Mitmekesisus ongi meid päästnud. Nii kaugele on tarneajad küll pikad, aga siiski parem kui Skandinaavia turg,» räägib ettevõtja.

Toodangu transportimine Linte külast näiteks Jaapanisse võtab omajagu aega. Mõnest Harjumaa sadamast läheb merekonteinerisse pandud majake laevaga teele ning kuu aja pärast on kohal. Aga on olnud ka aegu, kui on läinud paar kuud.

«See maht nii kaugele ei ole suur. Peamine turg on ikka Euroopas,» ütleb ta. Eestis neil suurt turgu ei ole, küll aga leiab ettevõtte majakesi mitmelt poolt Rägina vallast.

Konkursile «Silmapaistev kultuuri toetaja» olid oodatud osalema Valga-, Võru- ja Põlvamaa eraisikud või ettevõtted, kes on panustanud kohaliku kogukonda ja kultuuriellu. Laureaat selgus koostöös Euroopa kultuuripealinna Tartu 2024 tiimiga.

” «Meil on Varolas väärt meeskond, ükski ei tee ma midagi, ei tööli ega kultuuri toetamisel – see kõik on kogu ettevõtte ja meeskonna hea töö.»

TOOMAS HEERING,
 ettevõtja ja silmapaistev
 kultuuri toetaja

KASUMI
TOP 100
2022

Tabelis on Põlva-,
Valga- ja Võrumaal registreeritud
ettevõtted puhaskasumi põhjal.
Kasutatud on Creditinfo andmeid
2022. aasta kohta. Tabelis ei ole
ettevõtteid, kes ei olnud esita-
nud 2022. aasta aruannet
13. novembriks 2023.

SUURIMAT KASUMIT TEENIVAD ETTEVÕTTED

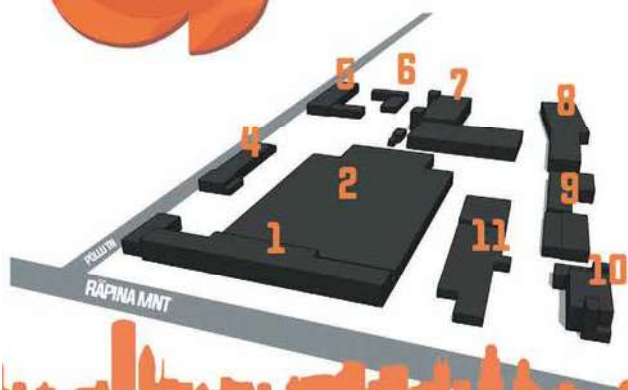
1.	TSURA TALU OÜ	46 955 442
2.	COMBIWOOD GRUPP OÜ	27 973 153
3.	OÜ VALGA PUU	14 229 711

4.	AS TOFTAN	13 597 000	37.	KASKA-LUIGA OÜ	955 436	70.	OÜ OPTIPRO	560 730
5.	UPM-KYMMENE OTEPÄÄ OÜ	8 061 262	38.	AS RAUAMEISTER	936 825	71.	AS ANTSLA-INNO	543 119
6.	AS BARRUS	8 046 681	39.	AGROSOL GRUPP OÜ	933 867	72.	VÕLUPUU OÜ	534 700
7.	TSURA KINNISTUD OÜ	5 592 153	40.	OÜ HURMI AGRO	900 587	73.	AS REHPOL	533 533
8.	OÜ COMBIWOOD	5 042 425	41.	AS TAISTO	871 894	74.	OÜ ALMAR PUIT	525 974
9.	KPG KAUBANDUSE OÜ	4 509 327	42.	AS KROOTUSE AGRO	868 147	75.	OÜ SEMUEHITUS	515 054
10.	OÜ MAPRI EHITUS	4 074 983	43.	TRANSDUNENSIS GROUP OÜ	852 284	76.	OÜ DAMMIX METS	499 449
11.	OÜ ENGEROS OTEPÄÄ	3 774 734	44.	VÄRSKA ORIGINAAL AS	846 738	77.	HAUGAS TRANSPORT OÜ	498 623
12.	OÜ VÕRU TERVISEKESKUS	2 934 712	45.	MINDREKS GRUPP OÜ	844 213	78.	KARTULITEHNIKA OÜ	493 791
13.	AS RÄPINA PABERIVABRIK	2 620 160	46.	OÜ VARAVALVUR	843 046	79.	ENERGIAPARGID OÜ	490 022
14.	TOFTANI METSANDUSE OÜ	2 430 617	47.	CHARLOT OÜ	833 439	80.	OÜ RATICO METSAD	488 998
15.	ACINO ESTONIA OÜ	2 004 000	48.	OÜ AIGREN	826 686	81.	LAT AGRO OÜ	484 500
16.	OÜ MUSTJALA-MUSTMÄTTA PS	1 959 842	49.	LAIKUM OÜ	809 936	82.	OÜ VALGA GROUP	482 000
17.	AS MAASU	1 887 176	50.	MURATI PUIT OÜ	808 366	83.	SAH INVEST OÜ	480 844
18.	AS LAATRE PIIM	1 887 095	51.	OÜ TÕNTSO AGRO	804 773	84.	OÜ VÄRSKA LAHT	476 992
19.	ATRIA EESTI AS	1 721 000	52.	OÜ KESA-AGRO	777 716	85.	AS KPG	476 367
20.	OÜ TANI METS	1 692 139	53.	MAPRI OÜ	762 770	86.	OÜ LESANIO	449 871
21.	OÜ CRISTELLA VT	1 643 462	54.	AS PARMET	758 810	87.	RESPO HOLDING OÜ	449 849
22.	OÜ PEETRI PUIT	1 578 508	55.	OÜ SAPRONEN	744 880	88.	OÜ SELISTA EHITUS	449 688
23.	AS VÕRU VESI	1 507 923	56.	NORDOL OÜ	741 308	89.	OÜ EKSIIV	441 918
24.	BREMENHOF OÜ	1 479 751	57.	ASTEL EST OÜ	741 254	90.	OOL VENTURES OÜ	439 257
25.	OÜ VAN DER GYNTH	1 433 162	58.	AIM OÜ	682 751	91.	GRAIN SEEDS ESTONIA OÜ	435 591
26.	PURATOS MALT OÜ	1 352 784	59.	AS LAPU MT	677 919	92.	VIATEK OÜ	434 281
27.	ANTENOR INVEST OÜ	1 327 282	60.	A-NAGEL OÜ	671 534	93.	OÜ KLAVIS	434 048
28.	JAAGUMÄE OÜ	1 303 308	61.	OÜ BERGHOLD	663 707	94.	AS KURMIK	431 150
29.	AS FÖRMANN NT	1 278 904	62.	URSUIT BALTICS AS	653 226	95.	TAMMEKALDA OÜ	430 856
30.	ANTENOR OÜ	1 263 772	63.	KANNIKU OÜ	651 742	96.	OÜ ESTREFTRANSERVICE	430 102
31.	OÜ KEIL M.A.	1 255 229	64.	AS LÕUNA-EESTI HAIGLA	616 785	97.	OÜ KIVIMÄE HOSTEL	426 544
32.	SHROOMWELL OÜ	1 228 673	65.	WERROFORM OÜ	602 544	98.	COMBIWOOD INVEST OÜ	423 577
33.	COMBILINK OÜ	1 207 939	66.	OÜ AIVAR & MERIKE	599 101	99.	OÜ KPP VALDUS	422 440
34.	OÜ STOIK KBM	1 023 692	67.	OÜ ATORAT	585 744	100.	SUUSAKESKUSTE AS	419 094
35.	OÜ AHJA TEENUS	992 702	68.	AS SAMI TOOTMINE	578 009			
36.	KAGU ELEKTER OÜ	984 665	69.	ERAMETSA HALDUSE OÜ	575 137			

KAGU-EESTI SUURIM ETTEVÕTLUSKESKKOND

100 ETTEVÕTET

BÜROORUUMID LAORUUMID

SÜNERGIA kogukond

koostöö

RUUME 38 100 M²

hea asukoht TOOTMISRUUMID

ETTEVÕTLUSE TOETAMINE JA ARENDAMINE

HEAD MÕTTED LEIAVAD RUUMI!

Räpina mnt 12, Võru

+372 601 6160 www.keik.ee

Telli Postimees Pro digipakett ja saad kingituseks **The Wall Street Journali** aastatellimuse!

The Wall Street Journal on globaalsete uudiste
usaldusväärne allikas äri, rahanduse,
majanduse ja raha teemadel.

**Esimene kuu
ainult 1 €**

THE WALL STREET JOURNAL.

Postimees **PRO**

VÄIKELOOMAKLIINIKUD

✓ **TARTUS** Tähe 98

E-R 9-17 **L** 10-16
738 8111, 5393 6397

✓ **VÕRUS** Pikk 21

E-R 9-17 **L** 10-13
782 0707, 514 5790

✓ **RÄPINAS** Võhandu 31

E-R 9-17
796 1117, 516 5922

Värske kliendibaas ühe klikiga

Väikeettevõtja või suurfirma juht?
Sihtnimekirjad on sulle abiks.

—> target.creditinfo.ee

 CREDIT**INFO**

KÄIBE
TOP 100
2022

Tabelis on registreeritud ettevõtteid müügi-
tulu alusel. Kasutatud Creditinfo
Eesti 2022. aasta andmeid. Tabelis ei
ole ettevõtteid, kes ei olnud esita-
nud 2022. aasta aruannet
13. novembriks 2023.

SUURIMA KÄIBEGA ETTEVÕTTED

1.	AS TOFTAN	109 375 000
2.	OÜ MAPRI EHITUS	104 212 496
3.	AS BARRUS	102 754 331

4.	UPM-KYMMENE OTEPÄÄ OÜ	66 304 003	37.	OÜ SELISTA EHITUS	7 940 754	70.	OÜ SEMUEHITUS	4 801 439
5.	OÜ VALGA PUU	64 163 822	38.	OÜ RAAM TRANSPORT	7 919 497	71.	REFF OÜ	4 799 590
6.	ATRIA EESTI AS	52 877 000	39.	BALTIC VIANCO TRADING OÜ	7 835 007	72.	AS VALGA DEPOO	4 679 977
7.	AIM OÜ	46 114 736	40.	AS FÖRMANN NT	7 449 850	73.	OÜ BELFOREST TRADE	4 613 251
8.	OÜ COMBIWOOD	44 731 885	41.	AS WERMO	7 291 834	74.	AS VÄRSKA SANATOORIUM	4 547 605
9.	OÜ CRISTELLA VT	38 861 770	42.	KASKA-LUIGA OÜ	7 284 808	75.	OÜ HOBBITON	4 417 326
10.	KPG KAUBANDUSE OÜ	34 619 750	43.	AS SAMI TOOTMINE	7 194 230	76.	KANNIKU OÜ	4 371 355
11.	OÜ ENGEROS OTEPÄÄ	32 206 022	44.	SKS VÕRU OÜ	7 033 843	77.	OÜ AIVAR & MERIKE	4 302 624
12.	OÜ PEETRI PUIT	22 467 823	45.	FOREGA LOGISTICS OÜ	6 968 217	78.	OÜ VÄRSKA LAHT	4 294 257
13.	AS RÄPINA PABERIVABRIK	20 869 278	46.	ECOSAUNA PROJECT OÜ	6 606 104	79.	AS LIIMPUIT	4 287 020
14.	COMBILINK OÜ	20 015 441	47.	OÜ AIGREN	6 521 725	80.	AS SUMROS GRUPP	4 249 394
15.	OÜ KEIL M.A.	19 752 229	48.	AS SANWOOD	6 444 415	81.	OÜ MASI JEANS	4 221 873
16.	AS ANTSLA-INNO	19 527 501	49.	OÜ OPTIPRO	6 412 616	82.	AS MOODUL	4 022 455
17.	OÜ ESTREFTRANSERVICE	19 434 224	50.	AS LAPI MT	6 256 406	83.	OÜ CAPRA	3 989 713
18.	OÜ SARU LAUAVABRIK	18 759 463	51.	AS LAATRE PIIM	6 116 396	84.	HIIREHERNES OÜ	3 917 261
19.	AS LÖUNA-EESTI HAIGLA	18 201 153	52.	OÜ VAROLA	6 091 627	85.	OÜ ZEIGERI VEOD	3 812 847
20.	ACINO ESTONIA OÜ	17 930 000	53.	ESTELAXE OÜ	5 898 047	86.	VÕRU BETOON OÜ	3 811 063
21.	ACLIMA OÜ	16 753 870	54.	LAIKUM OÜ	5 875 352	87.	AS LINDA NEKTAR	3 786 852
22.	VÄRSKA ORIGINAAL AS	14 226 764	55.	OÜ KLAVIS	5 792 069	88.	EKSO KOGUMISKESKUS OÜ	3 773 961
23.	AS VALGA HAIGLA	12 926 839	56.	AS REHPOL	5 732 193	89.	AS VÕRU EMPAK	3 758 728
24.	ARKE LIHATÖÖSTUS AS	12 274 639	57.	DANPOWER EESTI AS	5 548 005	90.	AS VALMAP GRUPP	3 672 638
25.	JAAGUMÄE KAUBANDUSE OÜ	11 712 814	58.	PÕLVA UUS APTEEK OÜ	5 513 668	91.	A.KARUSE OÜ	3 653 388
26.	CHARLOT OÜ	11 560 381	59.	OÜ LESANIO	5 430 672	92.	AS LÖUNA PAGARID	3 620 517
27.	ATRIA FARMID OÜ	11 098 685	60.	BALTIC STEELARC OÜ	5 425 236	93.	ERAMAA OÜ	3 606 137
28.	SAMM METS OÜ	10 962 774	61.	PURATOS MALT OÜ	5 275 536	94.	AS KROOTUSE AGRO	3 605 858
29.	ASTEL EST OÜ	10 047 700	62.	OÜ FINLAID	5 183 487	95.	TRENDWOOD OÜ	3 509 217
30.	AS PÕLVA HAIGLA	9 808 509	63.	TOFTANI METSANDUSE OÜ	5 130 748	96.	AS JUMEK	3 428 488
31.	KAGU ELEKTER OÜ	9 716 041	64.	JAAGUMÄE OÜ	5 120 727	97.	GOMAB OÜ	3 333 967
32.	AS RAUAMEISTER	9 629 944	65.	SKAN HOLZ HELME AS	5 059 526	98.	OÜ HURMI AGRO	3 310 994
33.	URSUIT BALTICS AS	9 207 143	66.	AS KURMIK	4 949 274	99.	OÜ TÕNTSO AGRO	3 298 060
34.	MPK TEENUSED OÜ	8 769 975	67.	HAUGAS TRANSPORT OÜ	4 914 004	100.	SHROOMWELL OÜ	3 252 952
35.	MURATI PUIT OÜ	8 289 024	68.	VÕLUPUU OÜ	4 837 722			
36.	AS PARMET	8 197 460	69.	AS OTOLUX	4 802 898			

TÖÖANDJATE
TOP 100
2023

Tabelis on Põlva-,
Valga- ja Võrumaal
registreeritud ettevõt-
ted töötajate arvu alusel
2023. aasta 3. kvartali
seisuga.

SUURIMAD TÖÖANDJAD

1.	AS VALGA HAIGLA	302	Valgamaa
2.	OÜ CRISTELLA VT	269	Võrumaa
3.	UPM-KYMMENE OTEPÄÄ OÜ	252	Valgamaa

4.	ATRIA EESTI AS	249	Valgamaa	37.	OÜ VAROLA	52	Põlvamaa	70.	PURATOS MALT OÜ	33	Võrumaa
5.	AS PÕLVA HAIGLA	243	Põlvamaa	38.	OÜ PINTMANN GRUPP	52	Võrumaa	71.	AS LIIMPUIT	33	Põlvamaa
6.	AS ANTSLA-INNO	243	Võrumaa	39.	OÜ AIGREN	49	Võrumaa	72.	OÜ ABRIS	33	Võrumaa
7.	KPG KAUBANDUSE OÜ	234	Võrumaa	40.	HAUGAS TRANSPORT OÜ	49	Võrumaa	73.	OÜ OTEPÄÄ LIHATÖÖSTUS EDGAR	32	Valgamaa
8.	ATM OÜ	228	Võrumaa	41.	AS LAPI MT	48	Võrumaa	74.	MOONTTM OÜ	32	Valgamaa
9.	OÜ COMBIWOOD	186	Valgamaa	42.	OÜ HOBBITON	47	Põlvamaa	75.	AS PARMET	32	Valgamaa
10.	OÜ SARU LAUAVABRIK	141	Võrumaa	43.	OÜ PLANGI TRANS	46	Võrumaa	76.	AS KROOTUSE AGRO	31	Põlvamaa
11.	AS RÄPINA PABERIVABRIK	126	Põlvamaa	44.	AS KURMIK	45	Võrumaa	77.	AS REVEKOR	30	Põlvamaa
12.	AS TOFTAN	122	Võrumaa	45.	AS CISTA	44	Põlvamaa	78.	ECOSAUNA PROJECT OÜ	30	Põlvamaa
13.	JAAGUMÄE KAUBANDUSE OÜ	120	Võrumaa	46.	SCAN PRODUCTION OÜ	43	Võrumaa	79.	AS KAGU-EESTI TURVAS	30	Võrumaa
14.	ARKE LIHATÖÖSTUS AS	110	Võrumaa	47.	AS REHPOL	43	Võrumaa	80.	OÜ VÖRU SEEDER	30	Võrumaa
15.	AS SANWOOD	110	Valgamaa	48.	AS FÖRMANN NT	43	Võrumaa	81.	OÜ VASTSELIINA HOOLDEKODU	29	Võrumaa
16.	AS RAUAMEISTER	99	Võrumaa	49.	AS VÖRU EMPAK	43	Võrumaa	82.	LASVA LIIMPUIDU AS	29	Võrumaa
17.	OÜ MASI JEANS	95	Valgamaa	50.	OÜ KEIL M.A.	42	Valgamaa	83.	SUUSAKEKUSTE AS	29	Valgamaa
18.	ACINO ESTONIA OÜ	93	Põlvamaa	51.	OÜ HK PUHASTUS	42	Võrumaa	84.	OÜ ALMAR PUIT	29	Põlvamaa
19.	URSUIT BALTICS AS	89	Valgamaa	52.	RITICO OSAÜHING	41	Võrumaa	85.	EDLP FOREST OÜ	28	Valgamaa
20.	AS JUMEK	88	Valgamaa	53.	A.KARUSE OÜ	41	Valgamaa	86.	OÜ ÖKOPESA	27	Valgamaa
21.	JAAGUMÄE OÜ	77	Võrumaa	54.	OÜ VORANO	41	Võrumaa	87.	OÜ SAARETU	27	Põlvamaa
22.	OÜ OPTIPRO	76	Võrumaa	55.	KAGU ELEKTER OÜ	40	Võrumaa	88.	KAGUTUUL OÜ	27	Põlvamaa
23.	COMBILINK OÜ	74	Võrumaa	56.	OÜ HAMERY	40	Võrumaa	89.	OÜ PUIDU TAAVET	26	Valgamaa
24.	GOMAB OÜ	73	Valgamaa	57.	MPK TEENUSED OÜ	40	Põlvamaa	90.	OÜ HESVEKA & CO	26	Võrumaa
25.	VÄRSKA ORIGINAL AS	71	Võrumaa	58.	AS SIRJE	40	Võrumaa	91.	VÖRU BETOON OÜ	25	Võrumaa
26.	AS VALGA DEPOO	71	Valgamaa	59.	ATRIA FARMID OÜ	39	Valgamaa	92.	VÄRSKA SÜDAMEKODU OÜ	25	Võrumaa
27.	SKAN HOLZ HELME AS	69	Valgamaa	60.	AS VALMAP GRUPP	38	Valgamaa	93.	OÜ SANBRUNO	25	Põlvamaa
28.	AS SAMI TOOTMINE	69	Valgamaa	61.	AS MOODUL	38	Valgamaa	94.	VÖRU KINNISVARA OÜ	25	Võrumaa
29.	ACLIMA OÜ	67	Valgamaa	62.	OÜ CAPRA	37	Võrumaa	95.	OÜ KESA-AGRO	25	Valgamaa
30.	AS LÕUNA PAGARID	65	Põlvamaa	63.	SIIN & PRAEGU OÜ	37	Põlvamaa	96.	NATURAL PHARMACEUTICALS OÜ	25	Valgamaa
31.	AS LAATRE PIIM	60	Valgamaa	64.	AS SUMROS GRUPP	37	Põlvamaa	97.	LAIKUM OÜ	24	Võrumaa
32.	AS WERMO	60	Võrumaa	65.	LÕUNA-EESTI KLIINIK OÜ	37	Võrumaa	98.	PÕLVA UUS APTEEK OÜ	24	Põlvamaa
33.	AS PÜHAJÄRVE PUHKEKODU	57	Valgamaa	66.	OÜ SEMUEHITUS	37	Võrumaa	99.	FENSTOR OÜ	24	Võrumaa
34.	OÜ RAAM TRANSPORT	55	Võrumaa	67.	ESTOPIIT OÜ	36	Põlvamaa	100.	NORDMETALLIK OÜ	24	Võrumaa
35.	AS RÄPINA HAIGLA	54	Põlvamaa	68.	STEEL BUCKLE OÜ	35	Valgamaa				
36.	ESTELAXE OÜ	53	Võrumaa	69.	BALTIC STEELARC OÜ	34	Võrumaa				

Tabelist puudub Lõuna-Eesti haigla, kes ei märkinud majandusaasta aruandesse töötajate arvu. Töötajate registris on ettevõtteil 511 inimest.

KARL BILDER ON EHITUSSPETSIALISTI ESIMENE VALIK

Tarnime kõik materjalid, mida ehitusel vajad

Personaalne teenindus

Meie müügihaldurid leiavad kiiresti sulle parimad lahendused

Asja-tundlikkus

Tunneme oma tooteid ja osakme sind alati nõustada

Tarne otse objektile

Pakume täisteenust hankeprotsessist logistikani

24/7 Ekspresskapp

Ekspresskapp võimaldab kaubale järgi tulla kasvõi öösel

Vaata lähemalt karlbilder.ee

**KARL
BILDER**[®]
teab, mida ehituses vaja

Turu 53, TARTU | E-R 7.30–17.00 | Tel +372 730 0230

Vabadus otsustada

Mugav
igapäeva-
pangandus

Paindlikud
finantseerimis-
võimalused

Innovaatilised
makse-
lahendused

lhv.ee/ariklient

Finantsteenuse pakkuja on AS LHV Pank.
Tutvu tingimustega lhv.ee ja küsi nõu meie asjatundjalt.

LHV